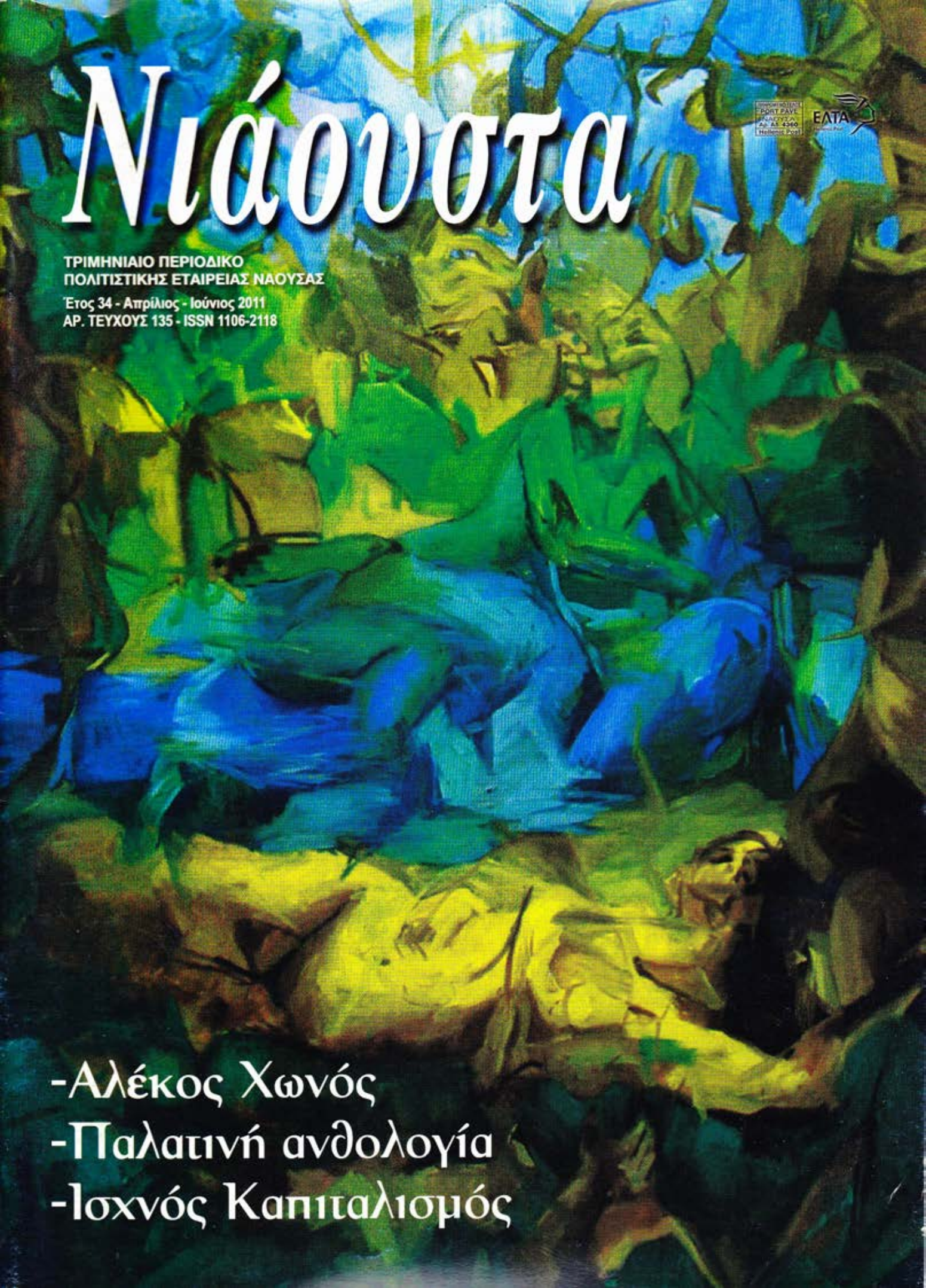

Νιάουστα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Έτος 34 - Απρίλιος - Ιούνιος 2011
ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 135 - ISSN 1106-2118

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΕΛΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΩΝ

- Αλέκος Χωνός
- Παλατινή ανθολογία
- Ισχνός Καπιταλισμός

Περιεχόμενα

Εν συντομία... Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου...	4
Μανώλη Βαλσαμίδη: Επανάσταση - χαλασμός & ανασυννοικοισμός της Νάουσας	13
Νικολάου Σαμαρά: Ο Αγιακωνσταντίνος και η Ελένη του μεσοπολέμου και ο Αγιακωνσταντίνος και η Ελένη του σήμερα.....	21
Στα χρόνια του '50 και μετά.....	26
Δημήτρη Βλάχου - Πέτρου Στοϊδη - Στέργιου Σαράτση: Αλέξανδρος Χωνός.....	27
Χρήστου Μανωλάκη: Παλατινή Ανθολογία.....	35
Αλέξανδρου Οικονόμου βιβλιοπαρουσίαση: Κώστα Λαπαβίτσα, ισχνός καπιταλισμός.....	38
Μπιλίουρη Αριστείδη επιστολή: Αφιέρωμα στα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Νάουσας	42

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΑΟΥΣΑΣ
“ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ”

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2011

Ετος 34ο - Τεύχος 135, Αριθμός ISSN: 1106 2118

ΙΔΡΥΤΕΣ: Σύλλογος Αποφοίτων Νάουσας, (+) Οδυσσεύς Ντινόπουλος

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Αλέξανδρος Οικονόμου, πρόεδρος Δ.Σ.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Αλέξανδρος Οικονόμου, Ευγενία Ζάλλου, Πέτρος Στοϊδης, Βάσω Στάνιου, Θεόδωρος Ζιώτας, Ελισάβετ Χ΄ Μαλσούση-Ρούκαλη, Δήμητρα Τζάκη-Μπεσλικά.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ:

- Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Διον. Σολωμού 3 Τ.Κ. 59200 ΝΑΟΥΣΑ, τηλ. 2332024102

- Αλεξ. Οικονόμου, Καρνανάτσιου 2, 59200 Νάουσα, τηλ. 22332029380

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Γιάννης Καρατσιώλης - Γεωπόνος τηλ. 2331060331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Έργο του Θάνου Στόκα

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Χρήστος Πρασκίδης τηλ. 2353024287

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ:

ΗΛΙΟΣ Φ. - ΡΑΛΛΗΣ Κ. & ΣΙΑ Ο.Ε.

3ο χλμ. Νάουσας - Σ.Σ. Νάουσας, Τηλ - Φαξ 2332027638

Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού δεν φέρει καμία ευθύνη για τα ενυπόγραφα κείμενα που δημοσιεύονται. Την ευθύνη φέρει ο υπογράφων το κείμενο.

Σημείωμα της σύνταξης

Πλούσιο σε ενδιαφέρουσα ύλη και το σημερινό τεύχος του περιοδικού μας ελπίζουμε να σας κρατήσει καλή συντροφιά τους καλοκαιρινούς μήνες. Με ειδικό αφιέρωμα στον πρώην δήμαρχο Νάουσας Αλέκο Χωνό, όπως παρουσιάστηκε σε ειδική εκδήλωση που διοργάνωσε το Μάιο η Πολιτιστική μας Εταιρεία, αλλά και με διάφορα άλλα θέματα, από την τοπική ιστορία, από τη σύνοψη των πολιτιστικών εκδηλώσεων του τριμήνου, μέχρι τη λογοτεχνία και μάλιστα την αρχαία. Σας ζητούμε επίσης να προσέξετε την πρόταση του φίλου του περιοδικού κ. Αριστείδη Μπιλίουρη και να βοηθήσετε στην υλοποίηση του αφιερώματος για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση της πόλης το 1912. Τέλος υπενθυμίζουμε, για μια ακόμη φορά, ιδιαίτερα στους φίλους εκτός πόλεως, να τακτοποιήσουν τις συνδρομές τους, γιατί χωρίς αυτές το περιοδικό μας δεν θα μπορέσει να ανταπεξέλθει στα αυξημένα έξοδα εκτύπωσης και κυκλοφορίας του!

Για να δείτε τα ψηφιοποιημένα τεύχη του περιοδικού μας που ψηφιοποίησε η Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας, καθώς και τα εξώφυλλα και τα περιεχόμενα των πιο πρόσφατων τευχών, επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της Πολιτιστικής Εταιρείας στη διεύθυνση

www.politistikietaireianaoussas.blogspot.com

Καλό καλοκαίρι

Διακίνηση περιοδικών

Εμβάσματα συνδρομές:

Αλέξανδρος Οικονόμου

Καρνανάτσιου 2, Νάουσα, ΤΚ 59200, τηλ. 2332029380

Δημοτική Βιβλιοθήκη Νάουσας

Σολωμού 3, ΤΚ 59200, τηλ. 2332024102

Περιοδικά και βιβλία αποστέλλονται

ταχυδρομικά με αντικαταβολή

Είναι διαθέσιμα όλα τα παλιά τεύχη του περιοδικού για να συμπληρώσετε ενδεχομένως τις ελλείψεις σας.

Τιμοκατάλογος εκδόσεων

που διατίθενται από την Π. Ε. Νάουσας

Τιμή τεύχους: 5.00€

Ε. Στουγιαννάκη: Ιστορία της πόλεως Ναούσης 20.00€

Συλλογικός τόμος: Νάουσα, 19ος-20ος αι. 25.00€

(Σκληρό εξώφυλλο) 30.00€

Δ. Βλάχου: Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΜΟΥ 20.00€

ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΙΣΜΟΣ: 20.00€

Εν συντομία...

Πολιτιστικά και άλλα, του τριμήνου

Με σηματορρό, όπως κάθε Απρίλιο, το Ολοκαύτωμα, και παρά την καθολική ανησυχία για την πολιτική, κοινωνική και οικονομική επιβίωση, οι εκδηλώσεις του δευτέρου τριμήνου του 2011 άνθισαν και μαζί με τον καιρό που δεν καταλαβαίνει από οικονομικά, ευτυχώς, έδωσαν στο κοινό της περιοχής μας εξαιρετικά δείγματα επικοινωνιακής διάθεσης και δημιουργίας. Τα είχε όλα αυτό το τρίμηνο: Μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, εικαστικές εκθέσεις και παρουσιάσεις βιβλίων, ποίηση και βραβεύσεις, δημιουργικές συνεργασίες και επιστημονικές προσεγγίσεις οικολογικών θεμάτων. Είχε, επίσης, τη μεγάλη τιμή, την παρουσία του Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος επέλεξε να μιλήσει στην πόλη μας για την οικονομική κρίση και τις επιλογές του πολιτικού συστήματος, ομιλία που εξελίχτηκε σε βραδιά μνήμης και μουσικής συγκίνησης. Στην πλούσια αυτή πολιτιστική συγκομιδή του τριμήνου, ιδιαιτέρως η μουσικοχορευτική παράσταση του ΛΕΝ, για να μην ξεχνάμε την ιστορία της πόλης και το διήμερο με τον Ολάγια στη Σχολή του Αριστοτέλη, ανεβάζουν πλέον το επίπεδο των απαιτήσεων, για το τι θέλουμε να μάθουμε, τι να απολαύσουμε, σε τι να συμμετέχουμε.

«Και αλέκτωρ δεν ελάλησε»

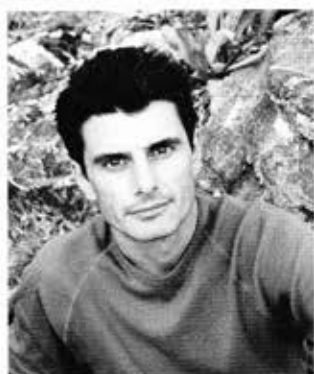
Μια εξαιρετική - από σκηνοθετική και αισθητική πλευρά - παράσταση παρουσίασε το ΛΕΝ στο κατάμεστο από κόσμο δημοτικό θέατρο, στο πλαίσιο της γιορτής του Ολοκαυτώματος. Ο τίτλος της παράστασης ήταν «Και αλέκτωρ δεν ελάλησε» και περιλάμβανε, εν είδει παραμυθιού, σε δραματοποιημένη μορφή, αναφορές στην ιστορία της Νάουσας από την ίδρυσή της μέχρι την καταστροφή της το 1822. Συμμετείχαν περίπου 70 μέλη και χορευτές του Λ.Ε.Ν. που αναπαράστησαν τις κυριότερες ιστορικές στιγμές της Νάουσας, σε επιμέλεια και σκηνοθεσία των Άκη Τσιάρκα και Χρήστου Τσίτση. Ήταν μια μεστή παράσταση τα κείμενα της οποίας βασίστηκαν στα βιβλία των Ευσταθίου Στουγιαννάκη, Γιάννη Βασδραβέλη, Θάλειας Σαμαρά και στο

ορατόριο του Νίκου Ταούλα. Την αφήγηση έκαναν οι Κων/νος Βαρβέρης και Νικήτας Ιωαννίδης. Την επιμέλεια των κειμένων είχε ο Χρήστος Τσίτσης και τη διδασκαλία των χορών ο Άκης Τσιάρκας. Μουσική έπαιξαν οι Βαγγέλης Ψαθάς, Δημήτρης Ψαθάς, Απόστολος Ζαφειρίου, Γιάννης Κετάνης και Αναστασία Κοσμίδου. Τραγούδι: Χορωδία του Λ.Ε.Ν., Χρήστος Τσίτσης, Ελισάβετ Μπάιτση. Εκκλησιαστικοί ύμνοι: Θωμάς Τσουκαλάς, Δημ Παναγιώτου, Κων. Καρβουνιάρης, Χρήστος Καντερίσκος, Ηλίας Ανθόπουλος.

Διήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων στο Πολιτιστικό Κέντρο της Σχολής Αριστοτέλους

Διήμερο πολιτιστικών εκδηλώσεων, με

καλεσμένο τον
πρεσβευτή της
χώρας μας, αλλά και
της περιοχής μας,
συγγραφέα, ελληνιστή
και καθηγητή του
Πανεπιστημίου
Αθηνών κ.
Πέδρο Ολάγια,
πραγματοποίησαν στο
Πολιτιστικό Κέντρο

της Σχολής Αριστοτέλους ο ΔΗΠΟΝ και οι
Φίλοι του Βυζαντινού Μουσείου Βέροιας.

Την πρώτη μέρα προβλήθηκε η υψηλής
αισθητικής ταινία-ντοκιμαντέρ του κ.
Ολάγια «Με τον Καλλιγιάννη» (βιογραφικό
κινηματογραφικό πορτραίτο του ζωγράφου
Μανώλη Καλλιγιάννη), τα θεματικά τοπία
της οποίας ήταν από μόνα τους εικαστικές
δημιουργίες και διαδρομές που αποτύπωναν
με τον πιο δραματικό τρόπο το πάθος του
καλλιτέχνη για τα τοπία της ζωής του. Τη
θάλασσα, τη γυναίκα, τα ιστιοφόρα, την Κρήτη,
τη Μυτιλήνη, τη μοναξιά, τα χρώματα της
άγονης γραμμής, το ταξίδι.

Την επομένη ο κ. Ολάγια μίλησε για την
πολιτισμική μορφή του Μ. Αλεξάνδρου και
τη σημασία της για τον ελληνισμό. Κατέθεσε,
μάλιστα, δύο προτάσεις προς την κατεύθυνση
ανάδειξης της περιοχής της
Μιέζας η οποία γοητεύει λόγω
της σύνδεσής της με τις μορφές
του Αριστοτέλη και του Μεγάλου
Αλεξάνδρου: α) Να ενταχθεί
η Μιέζα σε μια πολιτιστική
διαδρομή που θα περιλαμβάνει
την Πέλλα, τη Βεργίνα και
άλλους αρχαιολογικούς χώρους
συνδεδεμένους με το Μακεδονικό
βασιλείο. Ταυτόχρονα, να
δημιουργηθούν δύο μόνιμες
εκθέσεις, μία για τον διαπολιτισμικό αντίκτυπο
της μορφής του Μ. Αλεξάνδρου και μία
δεύτερη για την εκπαίδευση του πρίγκιπα. β)
Η Σχολή Αριστοτέλους να γίνει διοργανώτρια
διεθνών συναντήσεων για την προώθηση

διαπολιτισμικών προγραμμάτων για εφήβους,
με στόχο την ουμανιστική και διαπολιτισμική
εκπαίδευση.

Ύμνοι της Μεγάλης Εβδομάδας σε μελοποίηση Σταύρου Κουγιουμτζή

Η Εταιρεία για τη μελέτη της Ιστορίας
της Νάουσας “Αριστοτέλης” προσέφερε
την Μ. Τετάρτη στους φίλους της μουσικής
μια κατανυκτική μουσική βραδιά με
εκκλησιαστικούς ύμνους της Μεγάλης
Εβδομάδας, σε μελοποίηση Σταύρου
Κουγιουμτζή και με τίτλο “ΥΜΝΟΙ
ΑΓΓΕΛΩΝ”. Τραγούδησε ο Κώστας
Πατσιάς, σολίστ, με συμμετοχή 10μελούς
χορωδίας του ΚΑΠΗ, την οποία αποτελούσαν
οι Ναυσικά Αυξέντη, Μαρία Βούλτση,
Γαλάτεια Καλπαξίδου, Κων/νος Κουιμτζής,
Χαριτωμένη Μπέρσου, Ανθούλα Μπιτέρνα,
Δόμνα Μπιτέρνα, Δημήτριος Μπιτέρνας,
Νικόλαος Σπάρτσης και Αρετή Τσούλιου.
Στο πιάνο ο Πάνος Δέρβος. Το πρόγραμμα
παρουσίασε ο κ. Νικήτας Ιωαννίδης. Στην
εκδήλωση παραβρέθηκε η σύζυγος του Σταύρου
Κουγιουμτζή, στην οποία ο δήμαρχος επέδωσε
τιμητική πλακέτα. Τα έσοδα της συναυλίας θα
ενισχύσουν την αποκατάσταση του κτιρίου
Μούγγρη που ανήκει στην Πολιτιστική Εταιρεία
“Αριστοτέλης”.

Νάουσα - Λαμία ...συμμαχία!

Οι μπάντες της Φιλαρμονικής Νάουσας
και της Φιλαρμονικής Λαμίας, στην κοινή
συναυλία που έδωσαν στο δημοτικό θέατρο

Εντυπωσιακή συναυλία από τους μαθητές του Ωδείου «Αριστοτέλης». Σε ένα κατάμεστο δημοτικό θέατρο, όλοι οι μαθητές, όλα τα είδη σχεδόν της μουσικής, καλοδοουλεμένες

έδειξαν το δρόμο για μουσικές ανταλλαγές. Τη συναυλία άνοιξε στο πρώτο μέρος η Δημοτική Φιλαρμονική Λαμίας, η οποία παρουσίασε πλούσιο πρόγραμμα με ελληνικές συνθέσεις των Μουζάκη, Χιώτη, Σταματίου, Στεργίου και με παραδοσιακά σέρβικα κομμάτια σε διασκευή του μαέστρου της κ. Δ. Μάντα. Τα τραγούδια ερμήνευσαν οι Βίκυ Δαραγίγκα, Όλεγκ καθώς και μια Ναουσαία που διαμένει στη Λαμία, η Κατερίνα Μπάμπου. Ακολούθησε καταχειροκροτούμενη η μπάντα της ΦΕΝ, υπό τη διεύθυνση του μαέστρου της κ. Δημήτρη Σταυρακάκη, η οποία ερμήνευσε διασκευές τραγουδιών ελληνικής και ξένης μουσικής, με την Αθηνά Πέιου να ερμηνεύει συγκλονιστικά το Edleirlezi του Goran Bregovic σε διασκευή του Δ. Κάλλια, ενώ ο Νίκος Ζιαμπάκας ερμήνευσε το «Ποιος να συγκριθεί μαζί σου» του Χατζηνάσιου, το «Άσπρο περιστέρι» του Χατζηδάκι και άλλα λαϊκά τραγούδια, τα περισσότερα σε διασκευές του Γ. Σταυρακάκη. Η συναυλία έκλεισε με κοινή εμφάνιση των δυο φιλαρμονικών.

εκτελέσεις από τα ορχηστικά σύνολα και θερμά χειροκροτήματα από το κοινό. Η ωραιότερη στιγμή το φινάλε της συναυλίας. Μικροί και μεγάλοι, από κοινού οι μαθητές του Ωδείου και τα μέλη της Χορωδίας του συλλόγου «Φίλων του Ωδείου Αριστοτέλης, έκλεισαν τη μουσική γιορτή.

Μουσική για το περιβάλλον

Άλλη μία μουσική βραδιά από την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, στο δημοτικό θέατρο. Παρουσιάστηκαν έργα των Mozart και Beethoven. Με διευθυντή ορχήστρας τον κ. Μιχάλη Οικονόμου και σολίστα του κλαρινέτου το νεαρό δεξιοτέχνη Διονύση Γραμμένο, το κοινό απόλαυσε ένα ρεσιτάλ τεχνικής και μουσικής φρεσκάδας. Η εκδήλωση – συναυλία ήταν αποτέλεσμα της συνεργασίας του ΔΗ.ΠΟ. Ν. και του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Νάουσας στα πλαίσια των εκδηλώσεων εορτασμού της παγκόσμιας ημέρας περιβάλλοντος.

Συναυλία του Ωδείου «Αριστοτέλης»

3η Συνάντηση Χορωδιών

Χορωδιακή συνάντηση πραγματοποιήσε με μεγάλη επιτυχία ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Φίλων του Ωδείου «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Νάουσας. Στη συνάντηση συμμετείχαν με τη σειρά που εμφανίστηκαν α) η Χορωδία του Πολιτιστικού Συλλόγου «ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΣ» Νέου Μαρμαρά Χαλκιδικής, β) η Χορωδία του Ωδείου Ναούσης, γ) η Χορωδία Λέσχης Προσωπικού ΟΤΕ Θεσσαλονίκης και η Χορωδία πολιτιστικού Συλλόγου Φίλων του Ωδείου «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ». Κατά γενική ομολογία των συμμετεχόντων στη συνάντηση, των χορωδιών, αλλά και των διοικήσεων των φορέων τους, η διοργάνωση ήταν άψογη και η φιλοξενία υποδειγματική, καθώς μετά το τέλος της παράστασης τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και οι χορωδοί του διοργανωτή πολιτιστικού συλλόγου δεξιώθηκαν όλους τους φιλοξενούμενους στο δημοτικό περίπτερο «ΚΙΟΣΚΙ», όπου προσφέρθηκε πλούσιος μπουφές με εδέσματα που παρασκεύασαν τα μέλη και οι φίλοι του συλλόγου και όλοι διασκέδασαν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες με τη συνοδεία ορχήστρας λαϊκής μουσικής.

Από τις εκδηλώσεις των ΙΖ' Παυλείων

Με μουσική βραδιά γεμάτη παιδικούς χορούς και τραγούδια που πραγματοποιήθηκε

στην κατάμεστη αίθουσα του δημοτικού θεάτρου άνοιξαν και φέτος οι εκδηλώσεις των ΙΖ' Παυλείων στη Νάουσα. Το πρόγραμμα περιελάμβανε μουσικοχορευτική εκδήλωση

με τη συμμετοχή της Παιδικής Χορωδίας της Ιεράς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας, υπό τη διεύθυνση του κ. Θωμά Τσουκαλά και τη συνοδεία στο πιάνο από την κ. Μαρία Πέτκου, καθώς επίσης του παιδικού τμήματος του Χορευτικού συγκροτήματος «Αράπιτσα» υπό τον χοροδιδάσκαλο κ. Γιώργο Πίπιλα.

«Απόψε την κιθάρα μου τη στόλισα κορδέλες»

Η Εστία Μουσών οργάνωσε μουσική εκδήλωση με τίτλο «Απόψε την κιθάρα μου τη στόλισα κορδέλες». Το πρόγραμμα περιλάμβανε ένα αφιέρωμα στην ελληνική μουσική, με οργανικά έργα και τραγούδια, παλιά αλλά και νεότερα. Πήραν μέρος:

* Η Ορχήστρα του Δημοτικού Ωδείου υπό τη διεύθυνση του Νικολάε Βανάουτσεκ, ενώ στο πιάνο συνόδευσε η Μαρία Πέτκου και στο βιολοντσέλο η Μαριάννα Τσιάνου. Συμμετείχαν οι μαθητές: Γιάννης Κετάνης, Αντώνης Τσίτσης, Πρόδρομος Πολυχρονίδης, Παναγιώτης Κεραμίδης, Νικολέτα Δεληχρήστου, Ελένη Κύρκα, Σωτήρης Κόφκελης, Μάριος Γκόγκας.

* Η Χορωδία του Δημοτικού Ωδείου υπό τη διεύθυνση του Δημήτρη Παρόλα. Συμμετείχαν οι μαθητές: Κώστας Αντωνιάδης, Δανάη Γαλίτη, Μάριος Γκόγκας, Χρυσή Δεληχρήστου, Έλσα Δημούλα, Βασίλης Κατσιώκαλης,

Σταύρος Κατσιώκαλης, Σωτήρης Κόφκελης, Βασίλης Μάνου, Μαρία Μπακαλιού, Λούκα Μπριγκίτα, Βασίλης Ξουλίδης, Βασίλης Παρλάκογλου, Χαράλαμπος Πολυχρονίδης, Σελίμα

Ειρήνη, Ελένη Τρύφων, Νίκος Τσαντεκίδης, Ελισάβετ Φτεργιώτη, Αλέξης Χίλλ, Χριστίνα Χριστοφορίδου.

Το πρόγραμμα έκλεισε με την «ρωμαϊκή αγορά» του Μ. Χατζιδάκι από φωνητικό σχήμα της Θεσ/νίκης και τρία τραγούδια του ίδιου συνθέτη που ερμήνευσε η Μαρία Πέτκου και συνόδευσε ο Γιώργος Κεχαΐδης.

«Μόλις Χώρισα» από τους «Επί σκηνής»

Την ανάλαφρη κωμωδία, «Μόλις Χώρισα» του Βασίλη Μυριανθόπουλου, ανέβασε η νεοσύστατη θεατρική ομάδα «Επί Σκηνής»,

σε σκηνοθεσία-σκηνογραφία Αλέξανδρου Οικονόμου. Η ευρηματική σκηνοθεσία, ο γρήγορος ρυθμός στο μεγαλύτερο μέρος της παράστασης, καθώς και το κέφι, η καλή σχέση και διάθεση των ηθοποιών, χάρισαν τη χαρά και το γέλιο στους θεατές που κατέκλυσαν (ειδικά τις δυο πρώτες ημέρες) το δημοτικό θέατρο. Τους ρόλους ερμήνευσαν οι Ηλιάννα Τσίλη, Άσπα Πιτάκη, Δημήτρης Δούτσης, Έφη Μπαντή, Νατάσα Φυσέκα, Γιάννης Κουκούλος, Δημήτρης Πάζος, Ελένη Ζαφείρκου, Ζήνων Μυλωνάς και Γιάννης Ρέντης.

«Λιωμένο βούτυρο»

Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ

παρουσίασε στο Δημοτικό Θέατρο τη θεατρική παράσταση «Λιωμένο βούτυρο» σε σκηνοθεσία Σίμου Κακάλα (βραβείο σκηνοθετών από την Ένωση Ελλήνων Κριτικών), με την Έλενα Μαυρίδου στον πρωταγωνιστικό ρόλο (βραβεία Καρόλου Κουν και Μελίνας Μερκούρη). Το «Λιωμένο Βούτυρο», μετά την επιτυχία που σημείωσε στο Εθνικό Θέατρο

(2008), στο Θέατρο Χώρα (Αθήνα 2009) και στην Πειραματική Σκηνή (Θεσσαλονίκη, 2009), πραγματοποιεί περιοδεία σε όλη την Ελλάδα και την Κύπρο. Η παράσταση άφησε άριστες εντυπώσεις στους λιγοστούς, δυστυχώς, θεατές.

Έκθεση ζωγραφικής του Θάνου Στόκα

Έκθεση ζωγραφικής με τον τίτλο «Τοπίο-Γυμνό» του ζωγράφου και δάσκαλου των Εικαστικών Εργαστηρίων του ΔΗΠΟΝ Θάνου Στόκα παρουσιάστηκε στα μέσα Μαΐου, στον Χώρο Τέχνης «Ναϊάς». Τοπία και γυμνά, ή τοπία από σώματα, το σώμα πάνω απ' όλα σε μια διαλεκτική με τη φύση, τη φύση του. Έντονα διονυσιακός, του έρωτα και του θανάτου, ακομπλεζάριστος και ταλαντούχος ο Θάνος Στόκας, αν και πολύ νέος, ακροβατεί ήδη στο μεταξύ της χαράς της ζωής και των πιο μύχιων φόβων μας. Γεννήθηκε το 1980 στη Βέροια. Αποφοίτησε από την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας με άριστα (2000 – 2005). Έχει πραγματοποιήσει δύο ατομικές εκθέσεις

στη Βέροια και Θεσσαλονίκη και συμμετείχε σε ομαδικές. Συνεργάστηκε με το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ της Βέροιας ως σκηνογράφος, με την Πειραματική Σκηνή της “Τέχνης” και με το ΚΘΒΕ ως βοηθός σκηνογράφου. Ζει και εργάζεται στη Θεσσαλονίκη.

Τα «Εικαστικά» στο Ροδοχώρι

Έκθεση παιδικής ζωγραφικής από το τμήμα Ροδοχωρίου των Εικαστικών Εργαστηρίων του ΔΗΠΟΝ στο χώρο του Πολιτιστικού Συλλόγου «Οι Κομνηνοί» στο Ροδοχώρι. Το τμήμα λειτούργησε σε συνεργασία με τον Σύλλογο για πρώτη φορά και στην έκθεση παρουσιάζονται

ατομικές και ομαδικές εργασίες των μικρών καλλιτεχνών. Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν φίλοι και γονείς οι οποίοι ανέλαβαν και τον μπουφέ ενώ ο δήμαρχος κ. Καραμπατζός αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα δημιουργίας παραρτημάτων των εικαστικών εργαστηρίων στον νέο «Καλλικρατικό» Δήμο μας.

Έκθεση Ζωγραφικής και Αγιογραφίας

Έκθεση Ζωγραφικής και Αγιογραφίας των 50 μαθητών μικρών και μεγάλων του καλλιτεχνικού εργαστηρίου της Ευξείνου Λέσχης Νάουσας, στην αίθουσα εκδηλώσεων του συλλόγου με υπεύθυνη διδασκαλία την κ. Χαρά Κοσμίδου. Ερεθίσματα και εμπνεύσεις στις ζωγραφιές των μαθητών έδωσαν στοιχεία της φύσης όπως το νερό – λίμνες – ποτάμια

–θάλασσες, η γη-δέντρα- λιβάδια – βουνά –λουλούδια, το ζωικό βασίλειο και μέσα σε όλα αυτά τα πανέμορφα στοιχεία της φύσης η ανθρώπινη παρουσία. Εικόνες ρεαλιστικές και φανταστικές, προσωπικά παραμύθια και ταξίδια στον κόσμο των χρωμάτων έδωσαν χαρά σε επισκέπτες και δημιουργούς. Ενδιαφέρουσες και οι αγιογραφίες στα χνάρια της βυζαντινής τεχνικής.

Βράβευση σπουδαστών των εικαστικών εργαστηρίων

Οι σπουδαστές από τα τμήματα της ζωγραφικής και χαρακτηριστικής των Εικαστικών Εργαστηρίων του ΔΗΠΟΝ

Κατερίνα Βογιατζούλη, Θάνος Ζιάκας, Ανδρομάχη Μπέρσου, Μαρία Παπαδοπούλου, Μάγδα Παπαδοπούλου και Κατερίνα Χατζάρα συμμετείχαν, έπειτα από επιλογή, στην έκθεση "Παράλληλοι Δρόμοι" που διοργανώνει ο Σύλλογος Καλλιτεχνών Εικαστικών Τεχνών Βόρειας Ελλάδας. Στην έκθεση συμμετείχαν 88 ζωγράφοι, γλύπτες, χαράκτες και αγιογράφοι. Σε πολλούς από αυτούς ο ΣΚΕΤΒΕ δίνει για πρώτη φορά ένα βήμα έκφρασης και επικοινωνίας με το κοινό, ενώ άλλοι είναι καταξιωμένοι επαγγελματίες στο χώρο τους.

Στην διαγωνιστική αυτή έκθεση σημαντικές διακρίσεις απέσπασαν οι σπουδαστές από το τμήμα χαρακτηριστικής των Εικαστικών Εργαστηρίων Κατερίνα Χατζάρα (Β' Βραβείο), Μαρία Παπαδοπούλου (Δ' Βραβείο) και Θάνος Ζιάκας (Επαινος).

Βράβευση μαθητών

Στην καθιερωμένη ετήσια εκδήλωση-τελετή βράβευσης του παραρτήματος Ημαθίας της Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρίας (Ε.Μ.Ε.), βραβεύτηκαν οι μαθητές σχολείων του Νομού μας που διακρίθηκαν τη χρονιά αυτή στους πανελλήνιους μαθηματικούς διαγωνισμούς «Θαλής», «Ευκλείδης», «Αρχιμήδης» και στους διαγωνισμούς «Υπατία» και «Καραθεοδωρή», τους οποίους διοργανώνει τα τελευταία χρόνια (από το 2008) το παράρτημα Ημαθίας. Περίπου 400 μαθητές σχολείων της Ημαθίας συμμετείχαν στους φετινούς μαθητικούς διαγωνισμούς, 11 από τους οποίους διακρίθηκαν στα ανώτερα

επίπεδα.

Από την Νάουσα βραβεύτηκαν οι εξής:
«Ευκλείδης»: Ειρήνη Αστέρη, Θεοδώρα Ιωαννίδου. **«Θαλής»:** Χρήστος Καραβίτης, Ελευθερία Κοντούλη, Σωτήριος Κόφκελης, Χρυσ. Μάντσιου, Αθηνά Παυλίδου.
«Καραθεοδωρή»: Σοφία Παπαδημητρίου, Ευ. Μακρίδου, Αθαν. Πάτσος, Δημ. Πετράς, Γιώργος Χρυσafiίδης. **«Υπατία»:** Νικ. Αυξέντης, Αικ. Δαούτη, Αργ. Λαφάρας, Αντιγ. Μπάτσαλα, Χρ. Τσιάκαλος, Δημ. Δάλλας, Ελ. Καραβίτου.

Ομιλία για την πυρηνική ενέργεια

«Πυρηνική ενέργεια. Επιπτώσεις στον άνθρωπο και στο περιβάλλον και τρόποι αντιμετώπισης» ήταν το θέμα του Γιάννη Μυλωνά, που παρουσίασε με ομιλία του στην αίθουσα συναυλιών της ΕΣΤΙΑΣ ΜΟΥΣΩΝ με αφορμή το πυρηνικό ατύχημα στην Φουκουσίμα της Ιαπωνίας, το χειρότερο πυρηνικό ατύχημα στην ιστορία της ανθρωπότητας όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο ομιλητής. Η εκδήλωση διοργανώθηκε με ευθύνη του Συλλόγου Φίλων Μουσικής Ημαθίας.

Ο Μίκης Θεοδωράκης στην πόλη μας

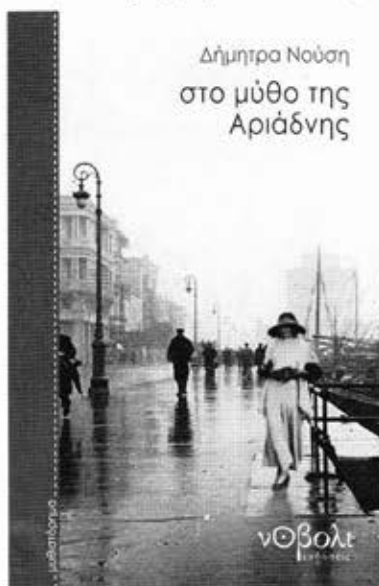
Μετά από χρόνια ο Μίκης ξανά στην πόλη μας, επειδή η ψυχή για κάποιους, λίγους και εκλεκτούς, δεν έχει ηλικία. Με αμείωτη ψυχική διάθεση και με ένα διαφορετικό κοινό εμπρός του. Ένα κοινό, που πλέον υποκλίνεται στο μέγεθος του ανδρός, σε όποιον πολιτικό χώρο και αν ανήκει. Ήταν μια πολιτική συγκέντρωση στις 26/6/2011 με πλήθος κόσμου στο ίδιο

μήκος κύματος, αυτό της αγανάκτησης και της ανησυχίας για μια Ελλάδα που δεν ξέρει που πατά και που πηγαίνει, στην οποία ο Μίκης παρουσίασε τις θέσεις του φορέα «Σπίθα» του οποίου ηγείται. Μαχητικός και καταγγελτικός, αγανακτισμένος και δυναμικός, παρά τα χρόνια του, κάλεσε όλο τον κόσμο σε συστράτευση και αντίσταση κατά του «Μνημονίου», που εκχωρεί κυριαρχικά δικαιώματα της πατρίδας και οδηγεί το λαό της στην εξάρτηση, στη φτώχεια και την απαξίωση. Η συγκέντρωση έκλεισε με τραγούδια του Μίκη που απέδωσε η χορωδία του Ωδείου Νάουσας, στην οποία συμμετείχε τραγουδώντας και ο ίδιος ο συνθέτης!

Νέες εκδόσεις «Στο μύθο της Αριάδνης» της Δήμητρας Νούση

Το τμήμα Βιβλιοθήκης του ΔΗΠΟΝ παρουσίασε το βιβλίο της Δήμητρας Νούση «Στο μύθο της Αριάδνης» το Σάββατο 28 Μαΐου στην Εστία Μουσών. «Ο μύθος της Αριάδνης», που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Νόβολι», είναι το πρώτο μυθιστόρημα της Δήμητρας Νούση. Πρόκειται για μια ιστορία που εκτυλίσσεται στη Θεσσαλονίκη, στους δρόμους, στις γειτονιές και στην παραλία της πόλης από το μεσοπόλεμο μέχρι τη Θεσσαλονίκη του σήμερα στα ρημαγμένα Βαλκάνια. Οι ήρωες του βιβλίου είναι άνθρωποι που κυκλοφορούν ανάμεσά μας, ερωτεύονται, εκφράζονται,

άλλοτε υψώνουν τη φωνή τους και άλλοτε δεν τολμούν να μιλήσουν για τις κρυφές τους σκέψεις. Στη ζωή τους υπάρχει μοναξιά και στην ψυχή τους υπάρχει μια ζωή που δεν τόλμησαν να ζήσουν.

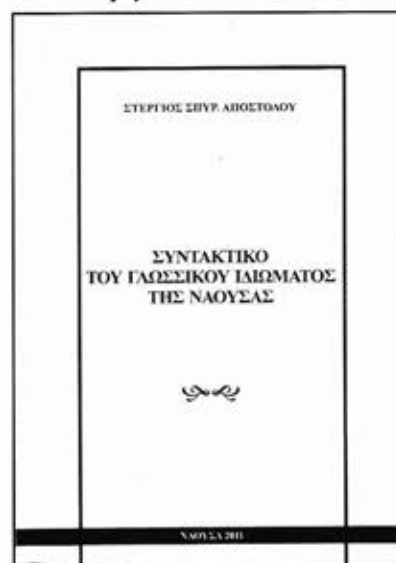
Η Δήμητρα Νούση κατάγεται

από τα Μονόσπιτα, γεννήθηκε στη Βέροια και μεγάλωσε στη Θεσ/νίκη. Σπούδασε Νομική στο ΑΠΘ και στο Πανεπιστήμιο του Μάαστριχτ της Ολλανδίας. Συνέχισε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στη Νομική του Πανεπιστημίου Αθηνών επί δυο χρόνια, με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών ως αριστούχος και πρωτεύουσα, στον Τομέα Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας του Δικαίου. Άρθρα της έχουν δημοσιευτεί στο διαδικτυακό περιοδικό «Ινδικά online», που υποστηρίζεται από την Ελληνο-Ινδική Εταιρεία Πολιτισμού και Ανάπτυξης.

Ολοκληρώθηκε η «γλωσσική τριλογία» του κ. Στέργιου Αποστόλου

Από τον κ. Στέργιο Σπ. Αποστόλου, τον ακούραστο ιστορικό αφηγητή και ερευνητή του τόπου μας, κυκλοφόρησε νέο βιβλίο, με τίτλο **«Συντακτικό του Γλωσσικού Ιδιώματος της Νάουσας»**.

Με την έκδοση αυτή, ο συγγραφέας ολοκληρώνει τη γλωσσική τριλογία η οποία αφορά στο γλωσσικό ιδίωμα της Νάουσας, το οποίο, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, έπαυσε πλέον να ομιλείται από τους κατοίκους της πόλης μας. Οι άλλες δυο προηγούμενες εκδόσεις ήταν: **«Το Γλωσσικό ιδίωμα της Νάουσας» (Φωνητική - Μορφολογία)**, Νάουσα 1989 (η εν λόγω έκδοση είχε αποσπάσει το β' πανελλήνιο βραβείο τη Γλωσσικής εν Αθήναις Εταιρείας, η οποία λειτουργεί ως παράρτημα της Ακαδημίας Αθηνών) και το **«Λεξικό του γλωσσικού ιδιώματος της Νάουσας» (με στοιχεία Φωνητικής και Μορφολογίας)**, Νάουσα 2007. Το λεξικό αυτό περιλαμβάνει 6.000 και πλέον

λήμματα.

Ο ίδιος ο συγγραφέας σημειώνει στην εισαγωγή του νέου βιβλίου του: «Έκρινα απαραίτητη τη συγγραφή και έκδοση του παρόντος βιβλίου, γιατί το γλωσσικό ιδίωμα της Νάουσας εμφανίζει συντακτικές και λοιπές ιδιαιτερότητες οι οποίες δεν υπάρχουν στην κοινή νεοελληνική γλώσσα. Είναι, επομένως, μέλημα των ειδημόνων να μελετήσουν τη «Γλωσσική τριλογία» και να αποφανθούν με ακρίβεια με ποιο ή με ποια γλωσσικά ιδιώματα του λοιπού ελλαδικού χώρου εμφανίζει συγγένεια. Επίσης η εν λόγω τριλογία συμβάλλει και στο έργο της ιστορικής έρευνας, γιατί, εφόσον δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, ίσως απαντηθεί και το ερώτημα της αρχικής γεωγραφικής κοιτίδα των ναουσαίων από την οποία ξεκίνησαν και αποίκισαν τη σημερινή πόλη τους. Πάντως, με κάποιες αμυδρές ενδείξεις και όχι αποδεικτικά στοιχεία, τείνω προς την άποψη ότι η αρχική κοιτίδα των ναουσαίων ήταν η Ήπειρος...».

«Σπονδή στον Έρωτα» από τη Μαρία Γιαννακοβίτου

“Σπονδή στον Έρωτα” είναι ο τίτλος της νέας ποιητικής συλλογής της Μαρίας Γιαννακοβίτου, που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις “Σμυρνιαστή” σε 300 αντίτυπα, τα έσοδα από την πώληση των οποίων η ποιήτρια θα τα διαθέσει για την ενίσχυση σωματείων της πόλης μας.

Στην
ποίηση της
Μαρίας

Γιαννακοβίτου η απουσία είναι παρούσα σε κάθε λέξη και κάθε στίχο. Αλλά είναι μια απουσία που έχει φιλτραριστεί από καρδιάς και έχει γίνει όνειρο και ανάμνηση και η ανάμνηση ζωή ανέπαφη από το χρόνο. Γιατί τι να της κλέψει ο κακομαθημένος χρόνος της Μαρίας. Το χρηματοκιβώτιό της είναι πλέον άδειο και όλος ο θησαυρός έχει διαφυλαχτεί. Έχει γίνει ποίημα, στίχος με άλλον στίχο, δώρο που ποτέ δεν το έκλεψε κανείς.

«Θυμάμαι τα γαλάζια μάτια σου / Που με ταξίδευαν στα πέρατα του κόσμου, / Όμως χωρίς να βρίσκω πουθενά λιμάνι»...

«Και μόνο η σκέψη του συγκλονίζει / Ως τον πυρήνα το σώμα μου, / Ενώ ετούτος ο έρωτας που νιώθω / Χωρίς προσδοκίες / Με μεθά σαν το θυμάρι»...

«Κουράσθηκα να πλάθω τον ίσκιο σου / Με της καρδιάς τον πηλό / Ξέροντας πως μόνο αυτόν ορίζω / Και να σε φωνάζω ανώφελα τη νύχτα, / Αφού ο ήχος χάνεται / Στης σιωπής τον καημό»

Παρόλο που βαδίζει μόνη της το ανηφορικό μονοπάτι της ζωής στους σκληρούς αυτούς καιρούς και ζει σε μια «εκούσια απομόνωση», μας βεβαιώνει:

«Δεν απελπίζομαι / Γιατί νιώθω / Πως ο Θεός μ' αγαπά / Και ξαγρυπνά πάνω μου».

Είναι η 11η ποιητική συλλογή της ποιήτριας, η οποία παράλληλα έχει ασχοληθεί με μεταφράσεις κειμένων και περιβαλλοντικά - λαογραφικά θέματα. Έχει επίσης βραβευτεί από την Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών, το Σύλλογο Επιστημόνων Φιλοτέχνων Λογοτεχνών Αθηνών, την ΟΥΝΕΣΚΟ κ.α.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ-ΧΑΛΑΣΜΟΣ & ΑΝΑΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ.

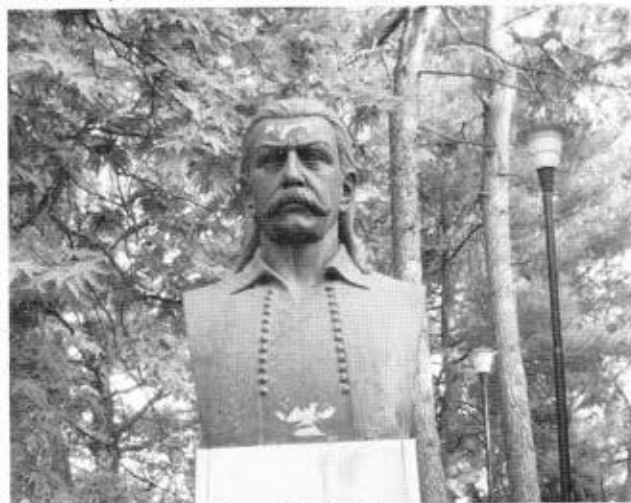
Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΔΕΣΣΑΣ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΠΟΡΕΙΑ
ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

του Μανώλη Βαλσαμίδα

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Η επανάσταση της Νάουσας και η συμβολή της στην υπόθεση της παλιγγενεσίας είναι αποδεκτή, αποδεδειγμένη καταγεγραμμένη. Πλανάται όμως το ερώτημα: Ήταν αυτόνομη πράξη των κατοίκων και των αρχόντων της Νάουσας η επανάσταση, ήταν αποκοτιά τους, όπως θέλησαν να πουν μερικοί, ή ήταν σύμπραξη σε πολεμική ενέργεια με κεντρικό σχεδιασμό, επανάσταση συμφωνημένη, ώστε να επιτρέπεται να διακηρύσσεται παρρησία για τους νεκρούς υπερασπιστές της πόλης ότι έπραξαν το καθήκον τους τoίς κείνων ρήμασι πειθόμενοι;

Μαρτυρίες υπάρχουν περισσότερες από αρκετές που επιβεβαιώνουν την ύπαρξη κεντρικού σχεδιασμού και φανερώνουν τις επί μέρους συμφωνίες για ταυτόχρονη επαναστατική κίνηση της χερσαίας και νησιωτικής Ελλάδας το 1822. Ήπειρος, Μακεδονία, Νησιά σχεδιάστηκε και αποφασίστηκε να επαναστατήσουν ταυτόχρονα, για την αναχαίτιση των Τουρκικών στρατευμάτων και του Τουρκικού στόλου. Το σχέδιο φέρει την υπο-

Ζαφειράκης Θεοδοσίου, Λογοθέτης.

γραφή του Αρχιστράτηγου Πρίγκιπα Δημητρίου Υψηλάντη και εκπονήθηκε πριν τη συγκρότηση του Βουλευτικού. Στο σχέδιο προβλέπονταν ότι τα Πελοποννησιακά στρατεύματα της Ανατολικής πλευράς θα κινούνταν προς το Ζητούνι και τη Λάρισα σε σύμπραξη με τον Ανδρούτσο, ενώ τα στρατεύματα της Δυτικής πλευράς θα κινούνταν προς Άρτα. Εκτός του Ανδρούτσου είχαν μνηθεί ξεχωριστοί οι οπλαρχηγοί της Ελλάδας όπως ο Γώγος της Ηπείρου, και ο Καρατάσος της Μακεδονίας. Ο Ανδρούτσος ήταν εκείνος που είπε στον Καρατάσο: *Μην επαναστατήσεις τη Νάουσα, πριν εγώ μπω στο Ζητούνι.* Ο σχεδιασμός ήταν πράγματι τέλειος, η εφαρμογή του όμως με τις αντεγκλήσεις και τους πολιτικούς παραγκωνισμούς, κάκιστη, στοίχισε στην Πατρίδα μεγάλες καταστροφές: Χίος, Νάουσα, Πέτα.

Καταφεύγω σε έγγραφες μαρτυρίες

Μαρτυρία 1η: «Εν Επιδαύρω, τη 8 Ιανουαρίου 1822.

Το Εκτελεστικό ζητάει από το Βουλευτικό να στείλει δυο εκπροσώπους του *«εις το κατά την Κόρινθον στρατόπεδον, εις το να ταχύνωσι την έξοδον των στρατευμάτων εις την Χέρσον Ελλάδα»*

Μαρτυρία 2η «Εν Κορίνθω, τη 22 Ιανουαρίου 1822.

Εν τη σημερινή συνελεύσει του Βουλευτικού ετέθη το θέμα αν ο Υψηλάντης, όστις αναχωρεί εκστρατεύων εις την Δυτικήν Ελλάδα, έχων χρείαν ενός στρατηγού, ημπορεί να λάβη τον στρατηγόν Νικήταν με όσους ημπορέση να στρατολογήση, και αντ' αυτού να διορισθεί άλλος εις την Ανατολικήν με τα Κορινθιακά και Δερβενοχωρίτικα στρατεύματα. Και δη ενεκρίθη ομοφώνως».

Μαρτυρία 3η: «*Εν Κορίνθω, τη 7 Φεβρουαρίου 1822.*

Ανατραπέντος του προτέρου σχεδίου περί της εκστρατείας του Δημητρίου Υψηλάντη και στρατηγού Νικήτα εις την Δυτικήν Ελλάδα, ο τε Πρίγκιψ και ο στρατηγός Νικήτας θα εκστρατεύσωσι με τα Κορινθιακά και Δερβινοχωρίτικα στρατεύματα εις την Ανατολικήν Ελλάδα. Και δη ενεκρίθη». Το Εκτελεστικό διαφωνεί και απαιτεί να εφαρμοσθεί ο αρχικός σχεδιασμός. Επιμένει όμως και το Βουλευτικό στα δικά του.

Μαρτυρία 4η: Οι Δερβινοχωρίτες για να εκστρατεύσουν «*εν τάχει*» εις την πέραν Ελλάδα, ζητούν «*να δοθεί αυτοίς από της Διοικήσεως γράμμα δηλωτικόν, ότι, αν ποτέ ανακαλυφθεί παρουσία του Κιαμίλμπεη, να λαμβάνωσιν αυτοί ανάλογον μέρος*».

Μαρτυρία 5η: 14 Φεβρουαρίου 1822, πέντε μόλις μέρες πριν την κήρυξη της επανάστασης της Νάουσας. Αποφασίζεται να δοθούν «*εις μεν τον Πρίγκιπα Δημήτριον Υψηλάντην γρόσια 10.000, εις δε τον στρατηγόν Νικήταν γρόσια 3.000, ως εκστρατεύοντες εις την πέραν Ελλάδα*».

Μαρτυρία 6η: 16 Φεβρουαρίου 1822, τρεις μέρες πριν την κήρυξη της επανάστασης της Νάουσας, χρήματα φαίνεται να μην υπάρχουν για την εκστρατεία του Υψηλάντη. Στο Βουλευτικό, προεδρεύοντος του Δ. Υψηλάντη, προβάλλεται το ερώτημα «*αν πρέπει να μετακομισθώσι τα αργυρά και χρυσά κειμήλια των Μοναστηρίων του Αγίου Όρους, άτινα, κατά βεβαίας ειδήσεις, μετά την υποδούλωσιν και την είσοδον των εχθρών εκεί, μετεφέρθησαν εις Ύδραν, Πόρον και άλλας νήσους...και δη ομοφώνως ενεκρίθη ούτως*».

Μαρτυρία 7η: Ο Υπασπιστής του Υψηλάντη Σάλας Γρηγόριος κινείται προς τα νησιά προς εξεύρεση πόρων και συγκέντρωση πολεμοφοδίων για τον Όλυμπο και τη Νάουσα. Τα καινούρια όμως επαναστατικά κέντρα δεν μπορούν να περιμένουν.

Μαρτυρία 8η: Στην Χίο ο Λογοθέτης Λυκούργος, αποκαθιστά στο νησί Αρχές. «*Δυνάμει της δοθείσης μοι εξουσίας παρά του πληρεξουσίου και γενικού επιτρόπου Δημητρίου Υψηλάντου, δι-ορίζω και αποκαθιστώ εφόρους...* ».

Μαρτυρία 9η: Στη Νάουσα ο άλλος Λογοθέτης, ο Ζαφειράκης Θεοδοσίου και οι πρόκριτοι εν χορώ αρνούνται να παρουσιαστούν στην Τουρκική Διοίκηση της Θεσσαλονίκης.

Οι καιροί, λοιπόν, ου μενετοί.

Μαρτυρία 10η: 2 Απριλίου 1822. Πάσχα. Ο Δημήτριος Υψηλάντης γράφει προς τους Ευγενεστάτους Γερουσιαστές της Δυτικής Ελλάδος από το Δαδί τα εξής: «*Εκστρατεύων από την Πελοπόννησον, είχα πάντοτε προ οφθαλμών και τα Δυτικά μέρη της Ελλάδος. Αλλά τι να κάμω, φίλοι, όταν τα καλώς αποφασιζόμενα δεν εκτελώνται και καλώς*».

Μαρτυρία 11η: Αναφορά στην επαναστατημένη Νάουσα του Δημητρίου Υψηλάντη: «*Να μην αφίνωμεν τοιούτους μάλιστα λαούς δυνατούς και δια την θέσιν και δια την ανδρείαν και δια τον αριθμόν να ψυχραίνωνται, ή δι έλλειψιν πολεμικών εφοδίων να πάθωσιν (ό μη γένοιτο) τι δεινόν. Η έγερσις των Ολυμπίων (Όλυμπος και Νάουσα) οργανίσθη προ καιρού, και δι' αυτήν εστάλη ο προειρημένος υπασπιστής μου, πριν ακόμη συσταθεί η Εθνική Βουλή*».

Μαρτυρία 12η: Η άφιξη του Γρηγορίου Σάλα στη Μακεδονία.

Ο υπασπιστής του Δημητρίου Υψηλάντη πράγματι φτάνει στο Λευτεροχώρι της Κατερίνης με εφόδια, πολεμοφόδια και κανόνια, στις 12 του Μάρτη του 1822. Η Νάουσα καλά κρατεί. Εμπλέκεται με τους Τούρκους στον Κολυνδρό

Τάσος Καρατάσιος

σε χρονοβόρες εχθροπραξίες και μετά από 20 ολόκληρες μέρες χαμένες, το Πάσχα, στις 2 του Απριλίου αποσύρεται στη Μηλιά. Μετά το Χριστός Ανέστη, ανάβει ο πόλεμος. Ο Σάλας οχυρώθηκε σε έναν πύργο. Ο Διαμαντής Νικολάου κατέλαβε τα ψηλότερα σπίτια του χωριού. Όταν η μάχη έλαβε τέλος, ο μόνος που φτάνει στη Νάουσα είναι ο Διαμαντής Νικολάου με τους δικούς του, τελευταία 24ωρα πριν τον χαλασμό της πόλης. Οι άλλοι διαλύονται και επιστρέφουν στον Νότο.

Στο ερώτημα ποιος φταίει για την καταστροφή της Νάουσας, της ζηλευτής αυτής πόλης, αλλά και των περιοχών του Ολύμπου, που επαναστάτησαν σύμφωνα με το σχέδιο, ο Διαμαντής Νικολάου, μαχητής του Ολύμπου και της Νάουσας, λίγο πριν πεθάνει, παίρνει το κρίμα επάνω του: *«Με λυπεί κατάκαρδα ότι δεν θα δω την γην της γεννήσεώς μου ελευθερωμένην, όπου εχύθησαν τόσα αίματα εξ αιτίας μου, όπου εσήκωσα την επανάστασιν».*

Οι Σπετσιώτες πρόκριτοι, πληροφορούμενοι την απόβαση του Καρά Αλή στη Χίο, παραμονή Πάσχα, με το μάτι του τρίτου, στοχαζόμενοι ότι χάνονται τόσοι αδελφοί Χίοι, γράφουν στη Βουλή: *«έστω η αμαρτία εις βάρος σας».*

Και η λαϊκή μούσα στη Νάουσα θα πει:

*«Το κρίμα νάχει ο Μωριάς κι όλα τα βιλαέτια,
που σήκωσαν επανάσταση, που σήκωσαν κεφάλι».*

Συμπέρασμα

Η επανάσταση της Νάουσας δεν ήταν αυτόνομη. Το διακύβευμα ήταν μεγάλο. Η Νάουσα άκουσε τη φωνή της Μεγάλης Πατρίδας, παρά το ότι ήταν προνομιούχος πόλη, τελευταίο κάστρο του Βυζαντίου στην Ελλάδα, έκανε το χρέος της. Για ενάμιση μήνα, καθηλώνοντας χιλιάδες Τουρκικό στρατό, αγνόησε προτάσεις και προτροπές για αμνηστίες και παράδοση, δεν λογάρισε τον Τούρκο δυνάστη, πάλεψε και έπεσε στο πεδίο της τιμής.

Ακολούθησε το Πέτα. Και είναι να απορεί κανείς με το κουράγιο των υπερασπιστών της Νάουσας, όσων επέζησαν, όταν τους βλέπει να

μάχονται στην Ήπειρο στην μεγάλη σύγκρουση των Ελληνικών και Τουρκικών στρατευμάτων και να δίνουν παράδειγμα πολεμικής τακτικής και ήθους. Με τη διάλυση του Ελληνικού στρατοπέδου και τη φυγή των πάντων εν μέσω πανικού, οι μόνιμοι που υπεχώρησαν τακτικά, παραλαμβάνοντας και τους νεκρούς συμμαχητές τους από το πεδίο της μάχης ήταν οι υπερασπιστές της Νάουσας υπό τον Καρατάσσο, τον Γάτσο και τον Νικολάου, οι Ολύμπιοι!

ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Διακαινήσιμη εβδομάδα του 1822, μετά το Πάσχα, Πέμπτη προς Παρασκευή, η πόλη της Νάουσας, μετά έναν αγώνα που ξεκίνησε την Κυριακή της Ορθοδοξίας, έπεσε στα χέρια των Τούρκων. Σε λίγες μέρες η λαφυραγώγηση, οι λεηλασίες, οι μεμονωμένες σφαγές, η αιχμαλωσία, έχουν λάβει τέλος.

Τούρκοι διαβήκαν. Χαλασμός.

Θάνατος πέρα ως πέρα

Ο στρατάρχης διατάσσει την πυρπόληση της πόλης, την καύση των πτωμάτων και την συγκέντρωση του άρρενος πληθυσμού στην τοποθεσία Κιόσκι. Όσα γυναικόπαιδα δεν μπόρεσαν να ακολουθήσουν τους πολεμιστές της εξόδου οδηγήθηκαν στον πύργο του Ζαφειράκη.

«Διμερίσαντο τα ιμάτιά μου εαυτοίς και επί τον ιματισμόν μου έβαλον κλήρον.»

Στο Κιόσκι, από τη μια πλευρά, προς την Αράπιτσα είχε στηθεί ανθρωπομακελιό και από την άλλη, στο σημερινό πλακόστρωτο σκλαβοπάζαρο και αγορά για την εκποίηση των λαφύρων των μεμονωμένων μουσουλμάνων στρατιωτών. Άγνωστος αριθμός άθλιων πλιατσικολόγων και εξακόσιοι Εβραίοι, ορισμένοι των οποίων χρησιμοποιήθηκαν και ως δήμειοι, μετέτρεψαν τον χώρο σε μακάβρια εμποροπανήγυρη.

Τα τιμαλφή, χρυσός, άργυρος, τα ιερά σκεύη των Ναών, που επισήμως περιήλθαν στην δικαιοδοσία του στρατάρχη, εκποιούνταν στη Βέροια και στη Θεσσαλονίκη. Οι τιμές ήταν: Τα χρυσά, ασημένια κοσμήματα 1,5-3 λίρες το δράμι. Τα αιγοπρόβατα και τα βοοειδή 2 – 2,5. Τα γυναικόπαιδα μέχρι 20 λίρες, *«και ουκ ην ο αγοράζων».*

Δύο έμποροι, Εβραίοι, από την Θεσσαλονίκη, οι Σαλομών Πασαριά και Αελιών Ασακή έρχονται στη Βέροια με 55 βαστάζους – υπηρέτες, να διαλέξουν από τα δημευθέντα ό,τι τους ενδιέφερε. Συνολικά κατέβαλαν 7.100 λίρες για να γίνουν κύριοι πολλαπλάσιας αξίας αντικειμένων.

Μεταξύ των γυναικών που κατά τις συμπλοκές στο Βέρμιο αποκόπηκαν από το σώμα της εξόδου ήταν και οι οικογένειες των Ζαφειράκη, Γάτσιου, Καμπίτη, Καρατάσιου, Μαλάμου και άλλων, ο αριθμός των οποίων, 400 υπάρξεις, αναφέρεται σε σχετικό έγγραφο, αποτέλεσαν τμήμα της μακάβριας παρέλασης, του θριάμβου του Λουμπούτ στις 25 Απριλίου (ν.ημ.) στη Θεσσαλονίκη. Ο Πουκιεβίλ περιγράφει με τα μελανότερα χρώματα τα διαδραματισθέντα, που αποτελούν όνειδος για την πολιτισμένη Ευρώπη. Ο Λουμπούτ ωστόσο διαπομπεύει το Δανό πρέσβη Εμμανουήλ Κυριακού, σέρνοντάς τον δέσμιο στην κεφαλή του θριάμβου. Η Θεσσαλονίκη μετατρέπεται σε «θέατρο βασάνων και σφαγών».

Τοπογραφία της σφαγής

Αφήσαμε όμως το Κιόσκι. Στον χώρο του Κιόσκιού εσφάγησαν ή απαγχονίστηκαν 2000 Ναουσαίοι ηλικίας από 15- 65 ετών. Ο Αμπού Λουμπούτ γράφει: «Μέχρι στιγμής κατορθώθηκε και συνελήφθησαν πλέον των 2.000 απίστων, κατά των οποίων εφηρμόσθησαν αμέσως και αμειλίκτως τα παραγγέλματα του ιερού φετβά, ήτοι άπαντες μεν ούτοι απηγχονίσθησαν ή εθανατώθησαν διά της σπάθης, αι γυναίκες και τα τέκνα των εξηνδραποδίσθησαν, αι περιουσίαι των διενεμήθησαν μεταξύ των Μουσουλμάνων στρατιωτών, αι δε οικίαι των κατεστράφησαν, παραδοθείσαι εις το πυρ και την τέφραν».

Το σκηνικό της σφαγής μεταφέρει από αυτόπτη μάρτυρα ο James Baker στο βιβλίο του «TURKEY» (H. Holt & Co. 1877 N.Y. σελ. 81). «Ήμουν στη Νάουσα τον περασμένο χρόνο και ένας γέρος με οδήγησε σε έναν όμορφο μπαχτσέ με καρυδιές, πάνω από ένα βράχο, όπου έπεφτε ένα ολοκάθαρο ποτάμι σε μικρούς καταρράχτες μέχρι που να φτάσει κάτω στην πεδιάδα....Ήταν εδώ, είπεν ο γέροντας, όταν παιδί είδα να φέρνουν τον αρσενικό πληθυσμό της Νιάουστας για εκτέλεση.

Η ανδρική μορφή από το νέο μνημείο των Εθνομαρτύρων.

Οι Τούρκοι επίσημοι στέκονταν εδώ και οι δήμιοι εκεί. Τους έφερναν έναν-έναν και τους ρωτούσαν, “Γκιαούρ, θέλεις να σώσεις την ψυχή σου, πιστεύοντας στον θεό και τον προφήτη;”. Η απάντηση ήταν «όχι, Αφέντη». Και ο Δήμιος έκανε τη δουλειά του». “Πραγματικά”, γράφει με θαυμασμό από τη στάση των σφαγιασθέντων Ναουσαίων ο Baker, “αυτοί ήταν Χριστιανοί μάρτυρες κι η φυλή τους πρέπει να είναι άξια για μεγάλα κατορθώματα”.

Αξιολόγηση της μαρτυρίας Baker, συμπεράσματα

Η μαρτυρία του James Baker είναι πολύτιμη για τον ασφαλή προσδιορισμό του τόπου της σφαγής. Η μαρτυρία αυτή επαληθεύει και άλλες δύο μαρτυρίες, θα αναφέρω την σπουδαιότερη: Γέρων άρχοντας της Χαρίεσσας περί το 1960 μου είπε ότι στις ημέρες του χαλασμού της Νάουσας, όπως έλεγαν οι παππούδες, τα νερά της Αράπιτσας βάφτηκαν στον κάμπο κόκκινα.

Τέλος στη σφαγή έδωσε το περπάτημα ακέφαλου σώματος, που θεωρήθηκε σημάδι για την κα-

τάπαυση του ειδικού εγκλήματος της σφαγής. Η θανάτωση των αιχμαλώτων συνεχίστηκε την άλλη μέρα με απαγχονισμό των υπολοίπων στην άλλη πλευρά του Κιοσκιού, στο σημερινό πλακόστρωτο. Εκεί και τάφηκαν τα νεκρά σώματα των μαρτύρων Ναουσαίων σε μεγάλους ομαδικούς τάφους. Για το άνοιγμα των τάφων μεταφέρθηκαν χωρικοί από τα κοντινά χωριά του κάμπου.

Η λαϊκή μούσα θρήνησε το χαλασμό. Όλη η φύση έκλαψε για τον χαμό, όλα τα πουλιά, όλα τα χελιδόνια κι οι πέρδικες.....

*«Τρεις περδικούλες κάθονταν στις Νάουσας τη
ράχη*

*η μία τηράει τα Βοδενά κι η άλλη τη Σαλονίκη
η τρίτη η μικρότερη μυριολογάει και λέει*

*Πώς χάλασαν τη Νιάουστα και την τρανή την
χώρα*

*Πήραν μανίτσες και παιδιά και πεθερές με νύ-
φες... κλπ.*

Ο απολογισμός

Στη Βουλή των Ελλήνων είναι καταγραμμένη η εκτίμηση των απωλειών των μαχών της Νάουσας σε 10.000 Έλληνες και 14.000 Τούρκους. Στην ανθούσα άλλοτε πόλη δεν έμεινε τίποτε, ούτε κόκορας για να λαλήσει.

Στις 27 Απριλίου του 1879, το τακτικό ενεργό μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» Ν. Γ. Φιλιππίδης διάβασε στην κατάμεστη αίθουσα του Παρνασσού την ιστορική πραγματεία του με θέμα «*Η επανάσταση και καταστροφή της Ναούσης*». Η πραγματεία του Φιλιππίδη δημοσιεύθηκε το 1881. Σχετικά με την τύχη των Σχολείων και των Ναών διαβάζουμε: «*Η μεγαλοπρεπής πόλις Νάουσα παρεδόθη εις τας φλόγας. Ναοί, τα σχολεία, η βιβλιοθήκη, αι οικίαι και πάντα τα δημόσια και ιδιωτικά καταστήματα κατέπεσαν ολόκαυστα. οι δε κάτοικοι εσφάγησαν ή εξηνδραπο-*

δίσθησαν βασανισθέντες ανηλεώς». Και σε άλλο σημείο της πραγματείας επίσης: «*Ούτω, αφού κατεσκάφησαν οι ναοί, εν οίς ελατρεύετο ο ύψιστος, και τα σχολεία, εν οίς εθεραπεύοντο αι Μούσαι, απετεφρώθησαν δε και αι οικίαι, κατεστράφη εντελώς η περιφανής Νάουσα, αλλ' η απaráμιλλος των κατοίκων αυτής αντίστασις και ο ηρωικός θάνατος ανέδειξεν αυτούς εφάμιλλους των παλαιών εκείνων της ελευθερίας προμάχων*».

Ο ΑΝΑΣΥΝΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ο Ανασυνοικισμός, της Νάουσας, είναι ένα πρόβλημα. Είναι βέβαιο ότι η απόφαση του Σουλτάνου ήταν να μη πατήσει πόδι Χριστιανού στην πόλη. Όμως η απόφασή του αναθεωρήθηκε. Πώς;

Ο Μάμαντης Δραγατάς, ομόσκηνος του Αμπού Λουμπούτ με όσους δικούς του, ήδη έχει εγκατασταθεί στην πόλη ως Κοτσάμπασης. Οι περί τον Περδικάρη, αντίπαλοι επίσης του Ζαφειράκη, απαιτούσαν την παραμονή τους στην πόλη ως μη ενεχόμενοι στην επανάσταση. Μια τρίτη δυνατή οικογένεια, που διατηρούσε σχέσεις με αξιωματούχους και οικονομικούς παράγοντες της εποχής, είναι η οικογένεια, στην οποία ο Δημήτρης Λόγγος βρέθηκε γαμπρός.

Με τρεις όμως οικογένειες, έστω δυνατές, ασφαλώς δεν συνοικίζεται πόλη. Εδώ προστίθε-

Η γυναικεία μορφή από το νέο μνημείο των Εθνομαρτύρων.

ται μια οικογένεια μπερατλήδων, πανίσχυρη, με καταγωγή από την Έδεσσα. Την ακολουθούν όλοι οι περί αυτήν, συγγενείς, εταίροι, υπάλληλοι, κάποιοι ένοπλοι, που ασχολούνταν με τη φορολογία της περιοχής της Έδεσσας. Το Βεράτι οφείλεται σε προσφερθείσες στον Σουλτάνο υπηρεσίες στον πόλεμο του 1768 του Βιλαέτ Κοτσάμπαση Κήρυκου, γιού του Αντωνάκη Αναστασίου. Οι Έδεσσαίοι αυτοί, μετακόμισαν στο χωριό Δραζίλοβο, και από εκεί, περί το 1800 κατέβηκαν και εγκαταστάθηκαν όλοι στη Νάουσα.

Πιστεύω ότι το πιο ισχυρό χαρτί για να αναθεωρήσει ο Σουλτάνος την απόφασή του ήταν των Έδεσσαϊκών οικογενειών, κλάδων της οικογένειας του Κήρυκου Αντωνάκη. Απόδειξη ότι τους επιτρέπεται η εγκατάσταση στη Νάουσα τρία χρόνια πριν την αμνηστία, το 1827. Επί μέρους κλάδοι της οικογένειας αυτής είναι στη Νάουσα οι Κύρτσηδες, οι Χ΄ Πέτρου, οι Παπαναστασίου, οι Δήμου και οι Πετρίδηδες.

Αμνηστία

Το 1830 δίδεται αμνηστία και άδεια εγκατάστασής στη Νάουσα σε 198 οικογένειες, στις οποίες αποδίδεται η κτηματική τους περιουσία. Δεν ήρθαν όμως όλοι πίσω. Οι δεδηλωμένοι και αμετανόητοι επαναστάτες δεν τύχαιναν καλής υποδοχής στα πρώτα χρόνια. Δεν γίνεται δεκτός π.χ. ο Τσακμάκης και τρέπεται προς τα Γιαννιτσά. Οι Τσακμάκηδες, γνωστοί ως Διδασκάλου, έμειναν στα Γιαννιτσά και είχαν σοβαρό ρόλο στον Μακεδονικό αγώνα. Ένας μόνο επανήλθε, ο οποίος κράτησε το Τσακμάκης, ο Θεολόγης Τσακμάκης που χρημάτισε δάσκαλος και Γραμματέας της Ελληνικής Ορθοδόξου Κοινότητας της Ναούσης. Στα Καϊλάρια εγκαταστάθηκαν, και επανήλθαν ολίγοι, οι Πληκαίοι, ενώ οι Ναουσαίοι που έφτασαν στις Σέρρες δημιούργησαν παροικία υπό την προστασία του Χρυσάνθου με το όνομα Πουλιβάκοι. Από τις Σέρρες επανήλθε ο Μιχαήλ Γεωργιάδης που συντέλεσε τα μέγιστα, ως εφοροταμίας των σχολείων, στην οργάνωση της Παιδείας στη Νάουσα. Από τις οικογένειες των επαναστατών που σώθηκαν, δειλά δειλά, με το πέρασμα του χρόνου, επανήλθαν όχι χωρίς φόβο αρκετοί. Κάποιοι άλλαξαν τα ονόματά τους.

Μελετώντας τα γεγονότα στάθηκα σε περιστατικά παιδιών που πιασμένα από το χεράκι βγήκαν από τους καπνούς και έψαχναν τους δικούς τους ή κάποιον να τα βοηθήσει. Αυτών των περιπλανώμενων παιδιών στα αποκαΐδια της πόλης μερικές ιστορίες είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες. Θα αναφερθώ σε δυο περιπτώσεις που τις έχω ήδη δημοσιοποιήσει, για να υπογραμμίσω τη δύναμη του έμψυχου δυναμικού αυτής της πόλης που χάθηκε.

Δυο παιδάκια, ένα αγοράκι, ο Αλέξανδρος, βαφτιστήρι του Βεροίας και Ναούσης Χρυσάνθου, του εκ Γραμματικού και ένα κοριτσάκι, η Ελένη, με τη συμβουλή των γονιών τους, περνώντας μέσα από την κόλαση των πεδίων των μαχών, έφτασαν στο κτήμα τους στην Παναγιοπούλα και περίμεναν τους γονείς τους κάτω από τη μεγάλη καρυδιά, μάταια. Οι γονείς τους δεν έφτασαν εκεί ποτέ. Τα βρήκε ένας Τούρκος και τα πούλησε. Το κοριτσάκι το πήρε και το παντρεύτηκε ένα Τούρκος Μυλωνάς. Μετά το θάνατο του Μυλωνά γυρίζει στη Νάουσα όπου παντρεύεται έναν από τους Λαππαίους, που έναν αιώνα μετά το χαλασμό κτίζουν στη Νάουσα το Λάμπειο Γυμνάσιο και στήνουν ένα από τα εργοστάσια της Έδεσσας. Το αγοράκι μαζί με άλλα παιδιά εξαγοράστηκε από το Πατριαρχείο.

Το 1844, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως εκλέγεται ο Χρυσάνθος. Θέτει τον Αλέξανδρο υπό την προστασία του, τον παντρεύει με μια κοπέλα του Ορφανοτροφείου της Πόλης και τον στέλνει με συστατική του επιστολή προς τον Μητροπολίτη Βεροίας Διονύσιο στη Νάουσα. Όταν ο Αλέξανδρος και η Ελένη θα αποκτούσαν παιδί εξέφρασαν την επιθυμία να το βαπτίσει ο Πατριάρχης, και εκείνος τους έγραψε: αν είναι αγόρι θα το πείτε Λυσίμαχο, αν κορίτσι Σμαραγδή. Γεννήθηκε αγόρι και ο κλάδος των Λυσιμάχου αναπτύχθηκε, δημιούργησε εμπορικό οίκο στην Αίγυπτο με γραφεία μέχρι τη Σαγκάη.

Άλλα τρία αδελφάκια κουράστηκαν να κλαίνε. Ένας Τούρκος άρπαξε το πρώτο, το οκτάχρονο αγοράκι. Ήταν ο Γρηγόρης. Τον Γρηγόρη, που εκτέθηκε στο Σκλαβοπάζαρο της Θεσσαλονίκης, τον αγόρασε, για καλή του τύχη, ένας σπλαχνικός χριστιανός Σέρβος έμπορος. Ο Σέρβος μεγάλωσε

τον Γρηγόρη σαν παιδί του και μάλιστα τον έκανε και γαμπρό του στην κόρη του Ελένη. Με τον καιρό ο Γρηγόρης επανέρχεται στη Νάουσα. Τα άλλα δυο αδελφάκια, ένα αγόρι και ένα κορίτσι, κάποιον τα φύλαξαν. Τα μικρά επέζησαν, μεγάλωσαν, έκαναν οικογένειες στη Νάουσα. Ο μεσαιός, ο Κωνσταντίνος Κολτσάκης μετανάστευσε στην Αίγυπτο. Μετεγκαθίσταται στην Αθήνα όπου παντρεύτηκε την Αικατερίνη Γκουντούλη γεννημένη στη Αίγυπτο. Παιδιά τους είναι ο μεγάλος φιλόλογος στην Αθήνα Γ. Κ. Κωνσταντινίδης και ο δωρητής όλης της περιουσίας στη Νάουσα, για την ίδρυση του Γυμναστηρίου της Νάουσας, που φέρει το όνομά του, «Αντώνιος Κ. Κωνσταντινίδης».

Από την άλλη πλευρά έχουμε εισροή και άλλων πολλών μη Ναουσαίων από την επαρχία της Έδεσσας και από άλλες περιοχές. Σιγά σιγά δημιουργείται κοινή πατριωτική συνείδηση μεταξύ των κατοίκων. Πόλη τους είναι η Νάουσα και αυτοί νιώθουν πολίτες αυτής της πόλης, Ναουσαίοι, και θέτουν ως «Κοινό» στόχους, με πρώτους την εκκλησιαστική οργάνωση και την ανάπτυξη της Παιδείας. Η συνεισφορά της Έδεσσας μεγάλη, υπό την σκέπη ενός εξαιρετικά δραστήριου ιεράρχη, του Βεροιάς και Ναούσης Διονυσίου.

Πρώτος Ναός υπό τη σκέπη του οποίου έσπευδαν κάθε Κυριακή ως κατατρεγμένα πουλιά οι Ναουσαίοι να εκκλησιασθούν είναι ο Ναός του Τιμίου Προδρόμου, μετόχι στη Νάουσα του έξω Προδρόμου. Ο Ναός παραχωρείται από την Έδεσσα στους Ναουσαίους κατόπιν συμφωνίας που επιστέφεται από Συνοδική – Πατριαρχική απόφαση, υπό ημερομηνία 15 Ιουλίου 1832.

Η συμμετοχή των Εδεσσαίων στο ξαναχτίσιμο των Ναών της πόλης είναι δεδομένη. Οι Οσλιανίτες, εγκατεστημένοι κατά το πλείστο στην περιοχή της Μεταμορφώσεως συνδράμουν στην ανέγερση της εκκλησίας αυτής, ενώ ο εξ Εδέσσης και Δραζιλόβου ορμώμενος Χατζηπέτρος Χ' Παπαναστασίου κτίζει εξ ολοκλήρου με δικές του δαπάνες την εκκλησία της Παναγίας.

ΑΛΡΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΔΑΠΑΝΗ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΟΥ

ΠΕΤΡΟΥ ΣΥΝΕΤΟΥ ΠΑΙΔΟΣ Χ' ΠΑΠΑ ΑΝΑ-

ΣΤΑΣΙΟΥ

Στην ανάπτυξη της Παιδείας η συμβολή είναι επίσης μεγάλη. Ένα μάλιστα σχολείο, το Νηπιαγωγείο της Μεταμορφώσεως κτίζεται εξ ολοκλήρου από τους Οσλιανίτες, ενώ Οσλιανίτης είναι και ο ιδρυτής - δωρητής της Βιβλιοθήκης της Νάουσας Ιωάννης Νικ. Τουρμπάλης.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΝΑΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΕΔΕΣΣΑΣ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Με τον ανασυνοικισμό είχαμε ένα συμμάζεμα Ελληνικού πληθυσμού στη Νάουσα, όμως η επανεγκατάσταση δεν είναι είσοδος στον προ της καταστροφής Παράδεισο. Η Νάουσα η παλιά, το τελευταίο προπύργιο του Βυζαντίου, η προνομιοσύχος, η ακμάζουσα, η ευημερούσα, η ευνομούμενη η ελεύθερη πόλη δεν υπάρχει. Στην πόλη που δεν πατούσε Τούρκος, τώρα έχουν εγκατασταθεί 100 οικογένειες Τούρκων. Έχουν το πάνω χέρι και υβρίζουν, προπηλακίζουν, αυθαιρετούν, διαρπάζουν. Το ποτήρι ξεχειλίζει με την αρπαγή και υπάνδρου γυναικός. Πέρα από την ασυδοσία των μεμονωμένων Τούρκων έχουμε κακομεταχείριση των ραγιαδών και από την επίσημη Κυβέρνηση. Έδεσσα και Νάουσα δυστυχούν και για να επιβιώσουν ταπεινώνονται και εκλιπαρούν.

«Βεζύρ εφέντη

Υψηλότατε ισχυρώτατε και πολυχρονιώτατέ μας, την μεγαλειότητά σου σκλαβικώς προσκυνούμεν, και τα ίχνη των ποδών σου καταφιλούμεν, και τον Πανάγαθον Θεόν καθεκάστην παρακαλούμεν...» κλπ γράφουν οι Εδεσσαίοι.

«Υψηλότατε, μεγαλοπρεπέστατε, και πολυχρονεμένε

Σκλαβικώς προσκυνούμεν, τα ίχνη των ενδόξων υμών ποδών δουλικώς καταφιλούντες, και παρακαλούμεν...» κλπ. γράφουν οι Ναουσαίοι.

Όλα μαύρα. Εποχή που στις πόλεις μας όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά. Τους Ναουσαίους τους πήραν πίσω την περιουσία τους μέχρι το 1852, επισήμως οι Τουρκικές αρχές, τρεις φορές.

Το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα αλλάζουν

τα πράγματα με το Τανζιμάτ και οι Νάουσα και Έδεσσα οργανώνονται σε Κοινότητες, με κανονισμούς και δικαιώματα. Διευθετούν τις μεταξύ τους διαφορές και ξεκινούν από κοινού τον αγώνα της ανάπτυξης και τον αγώνα για την ελευθερία. Ειδικά με την ανάπτυξη της Παιδείας στην Έδεσσα οι προσπάθειες όχι μόνο βαδίζουν παράλληλα, αλλά η Έδεσσα έχει οικονομικό στήριγμα το Μοναστήρι του Προδρόμου της Νάουσας.

Στις 29 Οκτωβρίου 1846 αποφασίζεται με πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Μελετίου η ανέγερση της Ελληνικής Σχολής Εδέσσης. Συνεισφέρουν: Ο Ναός του Αγίου Νικολάου Έδεσσας 1000 γρ. Ο Ναός της Υπαπαντής Έδεσσας 1000 γρ. η Μητρόπολη Έδεσσας 3000 γρ. το Μοναστήρι του Προδρόμου Ναούσης 10.893 γρ.! Για την τάξη πρέπει να πούμε ότι το Μοναστήρι υπάγονταν εκκλησιαστικά στην Έδεσσα.

Στον εκπαιδευτικό τομέα να σημειώσουμε ότι η Νάουσα δίνει στην Έδεσσα, πρώιμα, δάσκαλο τον Δημήτριο Πλαταρίδη, ενώ αργότερα η Έδεσσα δίνει στη Νάουσα Διευθυντή των Σχολείων της τον Λυκειάρχη Ευστάθιο Στουγιαννάκη. Έργο των δύο αυτών εκπαιδευτικών είναι η «Ιστορία της πόλεως Ναούσης».

Η Βιομηχανική ανάπτυξη της Νάουσας έχει ως αποτέλεσμα την πληθυσμιακή έκρηξη της Νάουσας, αλλά έχει και τον αντίκτυπό της και στην Έδεσσα. Λάμπας και Χ' Δημούλας και: Κόκκινος, Τσίτσης, Σεφερτζής, Λόγγος, Κύρτσης και Πλατσούκας δραστηριοποιούνται στην Έδεσσα και συντελούν στη βιομηχανική ανάπτυξη της Πόλης.

Στα χρόνια του Μακεδονικού αγώνα οι δυο πόλεις συνεργάζονται για να κρατηθεί ανοιχτή η επικοινωνία των ελληνικών ανταρτικών σωμάτων προς Βορρά. Σας διαβάζω επιστολή της εποχής εκείνης. Γράφει ο πράκτορας της Νάουσας Φλώρος στον πράκτορα της Έδεσσας Όμηρο (Είναι ο Παπα Σιβένας):

Σεβαστέ μου Όμμε,

Θα έλθετε στη Φλώρινα κατά πώς θα σας αναφέρει ο Ευταξίας, για τη συνάντηση με τους εδώ λειοντόκαρδους και με αντιπροσωπεία από την Τρίπολη. Παρών θα είναι και ο καθηγητής των

Σχολείων. Σκοπός της συνάντησης είναι να ληφθούν αποφάσεις για την καλύτερη οργάνωση των Σχολείων των περιοχών μας, Φλώρινας, Ομηρούπολης και Τρίπολης. Ειδικές αποφάσεις θα ληφθούν για τις εκδρομές που θα ξεκινήσουν με την άνοιξη και πρέπει να είναι αποτελεσματικές.

Σας πληροφορώ ότι έφτασαν στην Φλώρινα για διανομή Σχολικά είδη (κονδυλοφόροι, καλαμάρια, σάκοι και σπόροι για τους σχολικούς κήπους). Η πρόοδος των Σχολείων μας πρέπει να είναι συνεχής και η μέριμνά μας για τους μαθητές άγρυπνη.

Με Υϊκούς χαιρετισμούς

Φλώρος

Η μυστικότητα στην πράξη ήταν τέτοια, ώστε ολόκληρο Ελληνικό σώμα με βαριά τραυματισμένους, ανάμεσά τους και ο καπετάνιος Μπούας, ο Σπηρομήλιος, φτάνει από τα Καλύβια Σουλτογιάννη και κρύβεται στο Βλάντοβο χωρίς να τους μυριστεί κανείς. Στη συνέχεια ο Καπετάνιος με άκρα μυστικότητα, με οδηγούς Εδεσσαίους, παραλαμβάνεται από Ναουσαίους και μεταφέρεται με απόλυτη ασφάλεια στη Νάουσα.

Χαρακτηριστικές της κοινής πορείας των πόλεων μας προς την ελευθερία είναι εκείνες οι εθνικές εκδρομές. Ναυλωμένο τραίνο ξεκινάει με Θεσσαλονικείς πατριώτες, γεμίζει από Βέροια και Νάουσα και φτάνει στην Έδεσσα, όπου οι Εδεσσαίοι επιφυλάσσουν στους εκδρομείς ενθουσιώδη υποδοχή. Από τα Ναουσαίικα βαγόνια κατέβηκαν μαζί με τους Ναουσαίους και αρκετά βαρέλια κρασί. Άλλο τραίνο έφτανε στην Έδεσσα από Μοναστήρι και από Φλώρινα. Ένας κόσμος, μια ψυχή, ένα πάθος, ένας πόθος: Λευτεριά.

Τέλος, τις δυο πόλεις τις ενώνει και ένα τραγικό γεγονός, ο απαγχονισμός των αγνών εκείνων Ελλήνων αγωνιστών του Μακεδονικού αγώνα, του Άγρα και του Μίγγα. Η Έδεσσα στάθηκε μητέρα πόλη για τους δυο μάρτυρες της ελευθερίας, τους τίμησε και τους τιμά, κρατάει άσβεστο το καντήλι των προσευχών της και της μνήμης των.

Φίλοι Εδεσσαίοι, οι γενέθλιες πόλεις των μαρτύρων Άγρα και Μίγγα σας είναι ευγνώμονες.

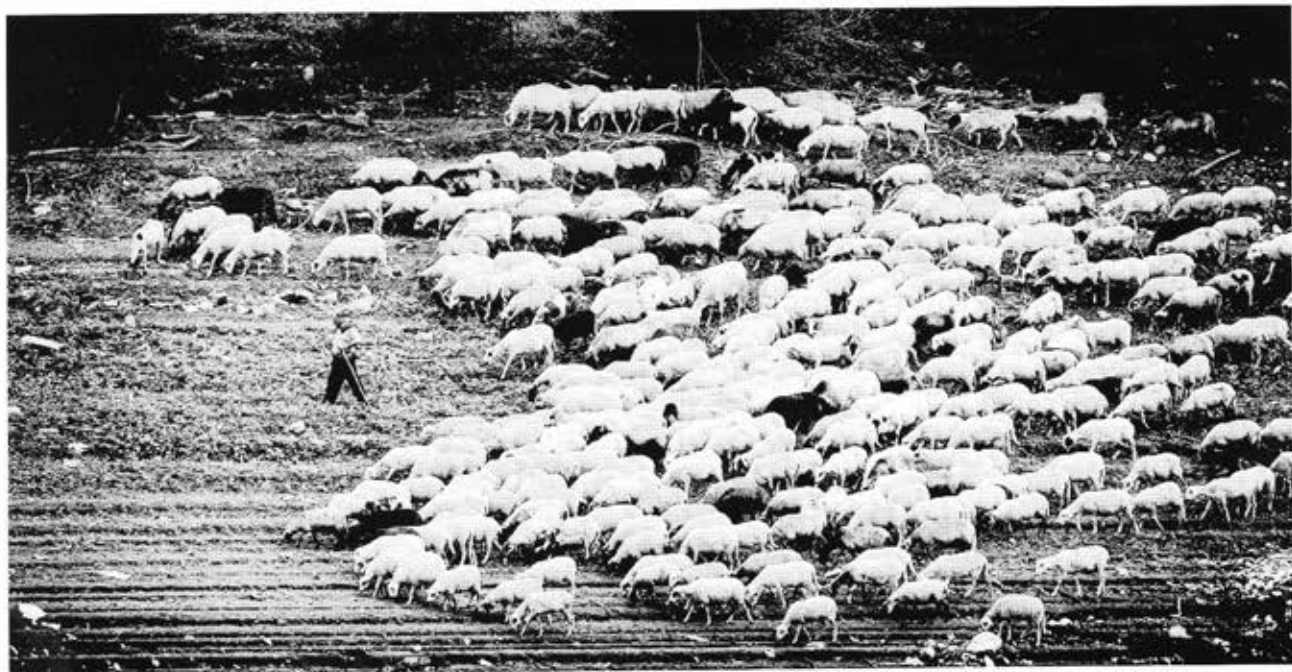
Σ.Σ. Το παραπάνω κείμενο αποτελεί ομιλία του κ. Μανώλη Βαλσαμίδα στην Έδεσσα (2011)

Ο ΑΓΙΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΕΝΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ Ο ΑΓΙΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΕΛΕΝΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Γράφει ο Ιδιότροπος
(κατά κόσμον Νικόλας Σαμαράς)

Είθισται οι κατά καιρούς εορτάζοντες σύντροφοι της παρέας, να κερνούν εις το στέκι, εισπράττοντες συγχρόνως και τας ευχάς για πηγαίο μακρύ με υγείαν, ευτυχίαν και χαράν. Έτσι και την 21^η του μηνός Μαΐου, εορτή του Κωνσταντίνου & Ελένης, ο μοναδικός εορτάζων εκ της συντροφιάς Κώστας του Ι.Κ.Α, από νωρίς είχε προσέλθει και στρωθεί εις το στέκι για τα καθιερωμένα. Ένας— ένας ωσάν τα μπακατάρικα προσήρχοντο οι σύντροφοι και στρώνονταν εις τα τραπέζια, που ο Γιώργης λόγω ζέστης είχε απλώσει εις το επί της Βενιζέλου φαρδύ πεζοδρόμιον. Ο μόνος απών της βραδιάς, ο Γιάγκος της πλατείας από το «συνεργείον» του Αγίου Λουκά Θεσσαλονίκης, ένθα είχε εισαχθεί προ δεκαπενθημέρου και είχε αλλάξει επιτυχώς τα σωληνάκια της πόμπας

(καρδιάς), η οποία τον βασάνιζε εδώ και καιρό. Επί τη ευκαιρία του ευχόμεθα ολοψύχως ταχείαν ανάρρωσιν και ταχείαν επανάκαμψιν. Δυστυχώς οφείλω να ομολογήσω ότι οι περισσότεροι εκ της συντροφιάς κουβαλάμε κουσουριασμένην και επισκευασμένην υγείαν, όπως δύο τρεις παρίστανται με επισκευασμένες πόμπες (καρδιές), τινές δεν παρακούν καλά, άλλοι ταλαιπωρούνται από τις αλλαγές του καιρού από τα τσακισμένα ποδάρια, άλλους τους βασανίζουν τα οστεόφυτα από την μπόλικην αρμύραν που κατάκατσε εις τα σνύχια των. Κακά τα ψέματα. Είναι δυνατόν να μην παρουσιάζει αυτήν την ποιότητα υγείας η ζωή μας, όταν οι περισσότεροι κουβαλάμε στις πλάτες μας ξυλοθήκας από σκληρά δουλεμένα χρόνια, από χρόνια δύσκολα κατοχικά, μ' ό,τι

αυτό συνεπάγεται. Οι περισσότεροι εξ ημών τυγχάνει να είμεθα παιδιά της κατοχής, μιας δύσκολης εποχής που τα γεγονότα είχαν κυριολεκτικά λιανίσει τα παιδικά μας όνειρα. Παρόλα αυτά σταθήκαμε όρθιοι στο διάβα της ζωής, με ήσυχον την συνείδησιν ότι ετελέσαμεν εις το ακέραιον το προς την πατρίδα μας και εις την μικράν μας κοινωνίαν καθήκον. Δουλέψαμε σκληρά, τον πλούτο και την προκοπήν που παραγάγαμε με την έντιμον εργασίαν μας, τον παραδώσαμε απλόχερα εις τας νεότερας γενιάς που σήμερον τον απολαμβάνουν, τον ζουν και τον χαίρονται. Εμείς της τρίτης ηλικίας παραμένοντες πιστοί και αμετακίνητοι εραστές αυτής της αγαπησιάρας Νιάουστας, πορευόμεθα εις τον υπόλοιπον βίον, κρατώντας εις την φλογισμένην ακόμα καρδίαν και εις την ζεστήν αγκαλιάν, τους στίχους του αριστουργήματος «Η Πόλις» του Αλεξανδρινού ποιητή Καβάφη που μας υμνεί και μας καθοδηγεί:

Καινούργιους τόπους δεν θα βρεις,

δεν θα βρεις άλλες θάλασσες.

Η πόλις θα σε ακολουθεί.

Στους δρόμους θα γυρνάς τους ίδιους,

και στις γειτονιές τις ίδιες θα γερνάς

και μες στα ίδια σπίτια αυτά θα ασπρίζεις

πάντα στην πόλη αυτή θα φτάνεις,

γιατί τα αλλού μην ελπίζεις.

Δεν έχει πλοίο για σε, δεν έχει οδό

έτσι που την ζωή σου ρήμαξες εδώ.

Στην κόγχη τούτη τη μικρή,

σ' όλη τη γη που χάλασες.

Θα αποτελούσε μεγίστην παράλειψιν να μην τονίσω ότι μέσα σε αυτήν την συντροφιά της τρίτης ηλικίας ξεχωριστήν ελπιδοφόρον νόταν αποτελούν οι παρουσίες των νεαροτάτων Ιωάννη των Γερανίων και Ιωάννη των μαθηματικών, που σαν μενεξέδες κάποιου δροσερού πρωινού στολίζουν αυτό το μαδημένο από το χρόνο μπουκέτο. Η ώρα περπατούσε κανονικά. Αίφνης βλέπω τους περισσότερους να εγκαταλείπουν τα όζω τραπέζια και να εισέρχονται εις τα ενδότερα του καφενέ. Παραξενεύτηκα και εισερχόμενος τελευταίος τους ερωτώ.

-Αρά παιδιά μύγα σας τσίμπησε και με εγκαταλείψατε όλοι μαζί; Τι τόση βιασύνη, δεν ήρθε η ώρα ακόμη για το «εγέρθητι» και την αποχώρησίν σας.

Τον λόγο πήρε ο σύντροφος Τάσης και μου εξηγεί.

-Τέτοιας βλάχικης ράτσας που είσαι Ιδιότροπε, πού να πάρεις χαμπάρι, ότι όζω μας θέρισε το αγιάζι, που ξεκινάει βραδιάτικα από τα δύο λακάδια Μαυρόλακα-Σελιώτη και αφού πάρει τον κατήφορον, θερίζει όλη την Βενιζέλου και σκάζει στο Ηρώον. Ιδιότροπε, σήμερα του Κωνσταντίνου και Ελένης μπορεί να θέλουν να φέρουν το καλοκαίρι τα στρατά με την αλλαγή των στολών από χειμερινές σε καλοκαιρινές, μπορεί επίσης το καλοκαίρι να θέλουν να το φέρουν τα τσελγκάτα, που την 21^η του Μάη εγκαταλείπουν τα χειμαδιά και παίρνουν τον ανήφορο για τα παρθένα και ξεκούραστα από τον χειμώνα γκόλια του Βερμίου. Μπορεί ακόμη να θέλουν να μας φέρουν το καλοκαίρι μερικοί από την παρέα που αυτές τις ημέρες άλλαζαν τα μάλλινα κατασάρκια και φόρεσαν βαμβακερούς κασκουρσέδες. Όμως το αγιάζι απόψε βαραίνει γερά και δεν έχουμε καιρό για φταρνίσματα και για κανένα πλευρίτωμα, ώστε να είμεθα έτοιμοι δια να μας καλοδεχθεί η ασιατική άτυπη πνευμονία, αφού κατά το πως λεν και γράφουν, την δικιά μας Τρίτη ηλικία κυνηγάει να καμακώσει και να την αποτελειώσει.

Με αυτά και με αυτά η ώρα είχε παρέλθει και οι περισσότεροι εξ ημών είχαν αναχωρήσει δια τας οικίας των. Στον καφενέ απομείναμε ως συνήθως εγώ, ο σύντροφος Τάσης, οι δυο Γιάννηδες και ο Αντώνης ο κρασάς. Σε λίγο πήραμε την ανηφόραν να αράξουμε σε κανένα ταβερνάκι δια να ροκανίσωμε κανά δυο ώρες ακόμα. Έτσι και έγινε. Στρωθήκαμε, αλλά πριν προλάβουμε να τελειώσουμε την πρώτην καράφαν με κρασί, βλέπω απέναντι τον σύντροφο Τάση με κοιμένο τον τσαρέν να συλλογιέται σαν την μισίρκαν.

-Αρά σύντροφε Τάση, σε βούλιαξαν τα παμπόρια και συλλογιέσαι έτσι;

-Όχι Ιδιότροπε, νε παμπόρια με βούλιαξαν νε ο τσαρές με κόπηκεν. Αλλά στο μυαλό μου ξεπήδηξαν παλιές κασέτες και συλλογιέμαι πώς μέσα σε 50 χρόνια άλλαξαν όλα και ήρθαν τα πάνω κάτω. Θυμάσαι γειτονόπουλο Ιδιότροπε τέτοιες μέρες

του Κωνσταντίνου και της Ελένης τι κουπαδιές πρόβατα ξεφορτώνονταν εις το Στασιόνι και περνούσαν από το μαχαλά μας (Μπατάνι – Αγία Τριάδα), ταχύ – ταχύ για να πιάσουν τα ριζώματα του Αγίου Θεολόγου και από εκεί να τραβήξουν για τα γκόλια; Θυμιέσαι ακόμη τα καραβάνια απ'άλογα και μουλάρια φορτωμένα με όλα τ'αγκιά για να δουλέψουν το γάλα; Και τι δεν είχαν φορτωμένο, καζάνια και καρδάρια, γκιούμια, κουπάνες για την αλμύρα, μπασκιά για το τυρί, λαμαρίνες για τις καλύβες. Θυμιέσαι επίσης το σπιτομάζωμα που είχαν φορτωμένο στα πιο φρόνιμα άλογα γιατί πανωσάμαρα έβαζαν τα βυζανιάρικα; Ολόκληρο νοικοκυριό φορτωμένο, αφού θα έμεναν στα βουνά από Μάη μέχρι Σεπτέμβρη. Άρα Ιδιότροπε, τέτοιες μέρες περνούσαν χιλιάδες πρόβατα από την Θεσσαλία και σήμερα δεν απατάζει ούτε ουρά.

-Σύντροφε Τάση, με μεγάλην προσοχήν και συγκίνησιν άκουσα όλες σου αυτές τις αναμνήσεις. Άκουσε τώρα και εμένα για να μάθεις από πρώτο χέρι πόσες οικογένειες κτηνοτροφικές με πρόβατα και γίδια είχαμε τον καιρόν εκείνον στην βιομηχανικήν Νιάουστα μας. Πριν λίγες μέρες βρέθηκα στο δικηγορικό γραφείο του φίλου μας του Γόλη, εκεί αντάμωσα τον Στέργιο τον κτηνοτρόφο και μετά ζαχαροπλάστη και πάνω εις την συζήτησιν μου λέει: «Ιδιότροπε, μια που θα ασχοληθείς και θα γράψεις για την 21^η Μαΐου εορτή Κωνσταντίνου και Ελένης δια τον βίο, γράψε έστω και σαν ψυχοχάρτι πόσοι Νιαουστιανοί κτηνοτρόφοι κατά το 1940 και μετά βοσκούσαν στα βουνά μας.

† Τέτοιον καιρό του Κωνσταντίνου και Ελένης έβγαιναν για βοσκή εις την Σκοτίνα – Γραμμένη – και στα Νίσια ο Μήτρης ο Τσίρης, ο Νικόλας ο Κουτσογιάννης, ο Γιώργος ο Κουτσογιάννης, ο Πέτρος ο Κουτσογιάννης, ο Νταρλακότας, ο Τούσις, ο Μπέκας ο Γιαννάκης, ο Βλαχοδήμος ο Γιώργης, ο Μιλιώνης ο Γούλας, και ο Λουκάς ο Γούλας. Στις Βολόγγες ο Μπαρμπα – Αντώνης ο Τσαμπάζης (Γραμμουστιάνος). Στο Μουντάκι, ο Γιαννούλης ο Τζωτζίας και οι γιδαράιοι ο Καβάκης ο Κώστας και ο Γουτιάνος ο Σωτήρης. Στα Πριόνια ο Φύκατας ο Γιάννης και ο Μπαρμπαρούσης ο Γούλας. Στη Ντορντόπολη – Περισσόρι – Βρυσούλες (5 Πηγάδια) βοσκούσαν ο Βλαχοδήμος Ιωάννης και Μιχάλης, ο Πουρεγκας ο Τάσης και ο Κώστας, ο Καφαντάρης ο Γούλας, ο Μπαμίχας ο Γιάννης, ο κολλητός του Μπαρμπα – Τζωτζίας, ο

Γιαννούλης ο Νικόλας, ο Ρίγος ο Πέτρος, ο Μπιτουλιάνος ο Γιώργης, ο Ματζίρης ο Στέργιος, ο Νάστος ο Αναστάσης, οι Ζησημαναίοι, ο Λουκάς ο Τούσις, ο Καραγιάννης ο Νικόλας, ο Καραγιάννης Ιωάννης και ο Καραγιάννης ο Σωτήρης, Γιδαράιοι ο Πίτος ο Γιώργης, ο Μπιτέρνας Ιωάννης και ο Μπιτερνας Τούσις. Στην Παπαντή ο Χρήστος ο Σιανταμώνας και ο αλησμόνητος αδελφός του Γόλης εκπρόσωπος της ΕΠΕΚ του Νικολάου Πλαστήρα στα δύσκολα χρόνια.

Για όλους τους παραπάνω το ψυχοχάρτι αυτό το πήρε στα χέρια και το πήγε στον παπά να διαβάσει τα ονόματα ο τσιομπάνος του Γόλη του Σιανταμώνα, ο τσακιτζής της Παπαντής Σωτήρης που ζει και βασιλεύει εις το γηροκομείον Ναούσης.

-Σύντροφε Τάση αυτοί οι άνθρωποι και αυτά τα κοπάδια τροφοδοτούσαν την Νιάουστα και την περιοχή ως και τη Σαλονίκη με εκλεκτά παρθένα ανόθευτα τυροκομικά. Όπως το αρωματικό κασκαβάλι, το αέρος κεφαλοτύρι που όταν το έκοβες δάκρυζε άρωμα και αύρα Βερμίου, τις γκρούντες μπάτσιο που οι συμπατριώτες μας τις αλάτιζαν στα μπατσιοκάδια εις τα κελάρια και έκαναν κουμάντο για όλο το χρόνο. Τα τουλουμοτύρια, που είναι μουσειακό είδος σήμερα. Και άλλα πολλά.

- Ιδιότροπε, μην τα ψάχνεις, φτάνει το ψυχοχάρτι και μόνο. Οι άνθρωποι αυτοί φεύγοντας για τον άλλο ντουινιά πήραν μαζί τους και τα κοπάδια και τα καρδάρια και τα καζάνια και την εποχή τους. Εδώ θα σταματήσουμε σύντροφε Τάση γιατί αρκετά σεντονιάσαμε.

Εξερχόμενοι μεταμεσονυκτίως εκ της ταβέρνας και αφού ανταλλάξαμε ευχάς δια καλό ξημέρωμα, ο καθείς εξ ημών τράβηξε τον ξεχωριστόν δρόμον με προορισμόν την κατοικίαν του. Είμεθα όμως παραφορτωμένοι, από τας πολλές παλαιάς αναμνήσεις, από τις συγκινησιακάς αφηγήσεις υπό του συντρόφου Τάση, που ερέθισαν και ανακάτωσαν όλες τα μνήμας της παρέας.

Βαρύς ανέβηκα τη σκάλα. Το υπόλοιπο της νυκτός δεν περνούσε εύκολα. Την πρωίαν της επαύριον αφού έψησα το παραδοσιακό βουνίσιο τσάι, ακούμπησα την κεφαλήν μου εις τον καναπέ και προσεπάθουν να φέρω εις την μνήμην μου συγχωριανούς μου Σελιώτας κάποιας προχωρημένης ηλικίας. Ήθελα να έχουν σχέση με την κτηνο-

τροφίαν μια που τα ιστορούμενα του συντρόφου Τάση, αφορούσαν γεγονότα διαδραματισθέντα προ πεντηκονταετίας και πάνω. Πρώτη μου φροντίς ήτο να επικοινωνήσω με φιλικό σπίτι του Τεκελί (Σίνδος) και να ρωτήσω τον γνωστό μου κτηνοτρόφο Λάλα Γούλα, όστις εβόσκη το κοπάδι του εις την περιοχή του Μικρού Μερά. Από αυτόν που γνώριζε πολλά, ήλπιζα να αντλήσω πολλές πληροφορίες. Δυστυχώς από την επικοινωνία μου αυτήν πήρα την πρώτη κρυάδα, αφού ο εν λόγω Λάλα Γούλας είχε καταλήξει προ τριμήνου.

Εσκέφθην ότι η μόνη εναπομείνασα ελπίς ήτο η άνοδός μου εις Σέλι, ένθα αυτόν τον καιρόν συχνάζουν εις τον καφενέ – εστιατόριο του Μπάρμπα-Γιάννη του Μπαρμπαρούση όλοι οι δασοφύλακες και οι περισσότεροι κτηνοτρόφοι της περιοχής. Εις την άνοδό μου αυτήν εστάθην τυχερός διότι εις τον καφενέ εκτός των δασοφυλάκων εσυνάντησα και τον υιόν του Μπάρμπα Γιάννη τον γεωλόγον Γιώργο που με την πρώτη επαφή μου λέει:

-Μην ψάχνεις και μην ρωτάς κανέναν. Όλοι τους εδώ είναι νέοι, άσχετοι με την εποχή που ψάχνεις, τράβα για Βέροια να ανταμιώσεις τον πατέρα μου που παρά τα ογδόντα πέντε τα 'χει τετρακόσια και από αυτόν θα πάρεις όποιες πληροφορίες ζητάς, αφού εκτός από καφετζής πενήντα χρόνια στο χωριό, νέος δούλεψε πολλά χρόνια ως μάστορας στα τυροκομεία.

Αφού ήπια τον καφέ αμέσως πήρα τον κατήφορον προς Βέροια. Εις μίαν ώραν περίπου αφίχθην εις το επί της οδού Ίωνος 4-6 και εις τον τρίτον όροφον κατοικίαν του Μπάρμπα - Γιάννη. Τον βρήκα να με περιμένει φορώντας τα καλά του. Είχα χρόνια να τον ανταμιώσω. Τα χρόνια μπόλικά στην πλάτη του. Το πρόσωπό τους αρυτίδωτο με μύστακα ιωνίας, διατηρεί ακόμη δροσερήν την αύραν των βουνών, μια που όλα του τα χρόνια τα έζησε χειμώνα καλοκαίρι εις τα ψηλά και ειδικά εις την κοινότητα του Σελίου. Τα μαλλιά τα είχε όλα, αλλά κάτασπρα όπως η χειμωνιάτικη κορυφή του Ασούρμπασι. Το καλωσόρισμά του, η χαρά του και η εν γένει συμπεριφορά του απερίγραπτη. Ήτο η ίδια χαροκόπα συμπεριφορά όταν μας καλωσόριζε, μας τάζε και μας διασκέδαζε από το 1950 και επί σειρά ετών εις τον καφενέ- εστιατόριό του, τότε που

το Σέλι ήτο το μοναδικόν χιονοδρομικόν κέντρον της Μακεδονίας. Δια την ιστορίαν και μόνον σας αναφέρω, ότι αυτό το χιονοδρομικόν κέντρον εις το Σιάμπαλι το έφτιαζαν και το οργάνωσαν Ναουσαίοι επί δημαρχίας Φιλώτα.

Ωραίος άνθρωπος ο Μπάρμπα-Γιάννης. Γνωστός και αγαπητός εις όλους τους χιονοδρομικούς συλλόγους της Ελλάδος. Από τις πρώτες κουβέντες που ανταλλάξαμε ανακάλυψα ότι ο Μπάρμπα – Γιάννης αποτελεί παρθένο και πλούσιο σε γνώσεις μαντέμι. Από τις πρώτες δε απαντήσεις διεπίστωσα ότι διαθέτει μυαλό ξουράφι και ότι εις τον φοριαμό της μνήμης του τις παλιές κασέτες τις έχει πάρα πολύ καλά τακτοποιημένες. Η ώρα είχε πλησιάσει την δωδεκάτην προ μεσημβρινή. Η ασπρομαλούσα σύζυγος Άννα δια το καλωσόρισμα μας προσέφερε από ένα λιτό τσιπουράκι. Μετά το τσούγκρισμα τον ακούω να λέει:

-Νικόλα παιδί μου, πάρε χαρτί και μολύβι κάτω απέναντι στο τραπέζι και γράψε. Πριν όμως μπούμε στις κτηνοτροφικές λεπτομέρειες και για να μην ξεχάσω, αλλά για την ιστορία, γράψε πρώτα τούτα. Ότι σ' αυτό το περιπατιάρικο βουνό, το Βέρμιο, πριν από τον πόλεμο βοσκούσαν 250 χιλιάδες γιδοπρόβατα και το περισσότερο από αυτά γάλα δουλεύονταν στην κοινότητα Σελίου. Γράψε επίσης ότι μέχρι το 1926- 1927, πριν γίνει η μεγάλη και καταραμένη μετανάστευση στην Ντομπρουτσά Ρουμανίας για να αλλοιώσουν οι Ρουμάνοι τον βουλγαρικόν πληθυσμόν, μόνο η κοινότητα Σελίου κρατούσε 120-130 χιλιάδες γιδοπρόβατα και 3000 κερατζίδικα μουλάρια, φοράδες και άλογα. Τα μουλάρια αυτά ήταν οι σημερινές νταλικές αφού μετέφεραν από όλο τον ορεινό όγκο, τα κανσόξυλα, τα ξυλοκάρβουνα, το κιριστέν (χρήσιμη ξυλεία) και όλα τα τυροκομικά μαζούλια. Εκτός από αυτά έκαναν και μεταφορές αγαθών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες από τα λιμάνια της Σαλονίκης και Κατερίνης στα Μπιτόλια (Μοναστήρι) και σε ολόκληρη την Αλβανία ειδικά στην Κορυτσά. Να λάβεις υπόψη σου Νικόλα παιδί μου στα ιστορώ αυτά γιατί πριν γίνω καφετζής σε νεαρή ηλικία δούλεψα αρκετά χρόνια σαν μάστορας στα τυροκομεία του χωριού. Άκου λοιπόν:

Οι Κεχαγιάδες που έβγαιναν την εποχή εκείνη στις καλοκαιρινές βοσκές του Βερμίου ήταν οι εξής: Στη βοσκή του Μικρού Μερά – Κάτω Μπάρα βοσκούσε ο Μπέκας ο Μιχάλης από το Τεκε-

λί με τους σμιχτές του. Στη Βολάδα-Βρύση Ντέμου, ο Μπάρμπα-Γιάννης ο Τόσκας (πατέρας). Στο Ασουρμπασί οι Σαρακατσιαναίοι Αρκουδαίοι - Κορώνας. Στο Στουρνάρι, ο Νταούτης ο Νάκος, ο Μάρτος ο Τούσιος και ο Νιώπας ο Κώστας. Στη Στέρνα, ο Σαρακατσιάνος Αγγελής με το φαλκάρι του και μετά ο Θεσσαλός Λύτρας Δημοσθένης με 5000 κεφάλια. Στην Πιλαλήστρα, οι Σαμαραίοι από την Βραχιά. Στην Τζουμαγιά, ο Σαρακατσιάνος Τζαμαλής και ο Αρκουδας ο Ηλίας. Στο Μπέη-Μπουνάρ οι Κατσαραίοι. Στο Καρά-Τσαϊρ ο Σαρακατσιάνος Σταυροθόδωρος. Στις Βολόγγες ο Μπαρμπα-Ντώνης ο Τσαμπάξης. Στο Παλιοχώρι, οι αδελφοί Μπαρμπαρούση. Στο Αγκάθι ο Σούμπουρος ο Κουλούσιος και η παρέα του η τρανή. Στο Ξεροβούνι ο Βέρος ο Νικόλας. Στο Χατζηδίν, ο Σούμπουρος ο Γούλας. Στη Μαρούσια, ο Γιάκας ο Μπιζέτας. Στο Σιδεράκι, ο Μπλέτσας ο Ηλίας από το 1927 μέχρι σήμερα με την μεγάλη παρέα του. Στο Τσανακτσή, οι Μεγαριώτες με τις αγελάδες τους. Στις Βρυσούλες- Μπαλκόνι οι Καραθοδωραίοι από το Πολύκαστρο. Στον Τεκέ, ο Σάντος ο Παναγιώτης με τον γιο του τον Τουλικά. Στο Αλή-Χότζα, ο Καραβίδας ο Τούσιος και οι Κατσαραίοι. Στο Σαλαμινί, ο Σαρακατσιάνος ο Ράπτης ο Ιωάννης. Στο Ματουτσαίρο, ο Σαρακατσιάνος Γαλατσίδας Λεωνίδας. Στο Κουζλούκι, οι αρχοντοσελιγκάδες Πολυζαίοι από τον Βόλο. Στην Σαβαρικά, Σλίβες, Άπρο Δρόμο, οι Σαρακατσιανοί Τσαπαίοι, Κατατσαίοι και ο Μπάνδρας. Στην Μεγάλη Ρέκα, Σιαμπανίτσα ο Κονταλέξης και ο Κόκκαλης. Στην Τσαρκόνιανη, Μπεντ Μπουγάς, Φυτίνα και Μπουρνάρι οι Γιαννακαίοι και ο Μπουτλής. Στο Μαύρο Νερό, Πιρπιτό, Μπουνάρ και Κούλα, ο Παρίζας ο Χρήστος, ο Μπουτκάρης ο Θόδωρας, ο Ρώσος ο Στέργιος και ο Τσέλιος ο Γιώργης. Στο Άνω Σέλι, ήταν όλοι οι κάτοικοι κερρατζίδες και κτηνοτρόφοι και βοσκούσαν περίπου 10 χιλιάδες πρόβατα. Νικόλα παιδί μου σήμερα αυτούς θυμήθηκα και αυτούς ιστόρησα. Τώρα αν ξέχασα κανέναν ας με συγχωρέσουν μια που από τότε πέρασαν 60 με 70 χρόνια.

Γράψε επίσης ότι το παραγόμενο από αυτά τα κοπάδια γάλα το δούλευαν τυροκόμοι της κοινότητας Σελίου σε παραδοσιακά τυροκομεία και παρασκεύαζαν ως επί το πλείστον προϊόντα αέρος όπως αρωματικά κασκαβάλια, εξαίρετα κεφαλοτύρια, τους παραδοσιακούς μπάτσους, τουλουμοτύ-

ρια και φέτες. Πρώτοι και τρανύτεροι τυροκόμοι σε εξαγωγές στην Αμερική ήταν ο Λέκκας- Δρίβας μετά ερχόταν ο Σούμπουρος ο Κουλούσιος - Γκιζάρης, ο Χατζής ο Γούσιος, ο Σούμπουρος Γούλας, οι αδελφοί Μητριτόνοι, ο Κίρτσος ο Γούλας, ο Σαμαράς ο Νικόλας, ο Τζιμιτζίρης ο Γούσιος και Νάκος, ο Μπέκας ο Μιχάλης, ο Καραγιάννης ο Δημητράκης και Δημοσθένης, ο Καραγιάννης ο Γούσιος, ο Ζαρκούλης ο Θανάσης, ο Πίσκος, ο Νταούτης, οι αδελφοί Μπιζέτα και ο Χατζηγώγος ο Δημοσθένης που το τυροκομείο το έχει ακόμα στη Ζωοδόχο Πηγή. Όλο αυτό το παραγόμενο μαζούλι Νικόλα παιδί μου συντηρούνταν σε ειδικές αποθήκες μέχρι το φθινόπωρο. Πού εκείνον τον καιρόν ψυγεία για συντήρηση. Όταν μάλιστα τα βραδάκια άνοιγαν τα παράθυρα για να ανανεώσουν τον αέρα και να μπει δροσερός μοσχομύριζε όλο το χωριό από το άρωμά τους. Το φθινόπωρο μόλις δρόσιζε στον κάμπο, τα σάκιαζαν, τα μετέφεραν και τα πουλούσαν σε όλη την επικράτεια. Αυτές οι δουλειές ήταν εκείνη την εποχή και με αυτές τις δουλειές μεγαλώσαμε και σπουδάσαμε τα παιδιά μας. Σήμερα Νικόλα παιδί μου άλλαξαν όλα. Αν κάνεις μια βόλτα θα διαπιστώσεις ότι οι μόνες που έμειναν αναλλοίωτες χωρίς να τις πάρει σβάρνα ο χρόνος είναι οι βοσκές που ματαίως περιμένουν να υποδεχθούν τα κοπάδια, να ακούσουν τα γιαννιώτικα κουδούνια και τα κλέφτικα τραγούδια των τζομπαναραιών.

Με αυτές τις κουβέντες τέλειωσε την ιστόρησίν του ο Μπάρμπα-Γιάννης. Σηκώθηκε λεβεντικά από τον καναπέ, με αγκάλιασε με φίλησε και με ξεπροβόδισε με το «καλή αντάμωση στα ψηλά».

Σημ. Πρωτοδημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΝΕΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ στις 29-5-03

Στα χρόνια του '50 και μετά...

Με το που είδε η Κατίνα τον άνδρα της Ευθυμίας να βγαίνει για το καφενείο, πηλάλησε να πει τον πόνο της στη φιλενάδα της, γιατί την έρχονταν να πλυνήσει.

-Δεν τόντιζα αυτό απ' την κουινιάδα μου. Εγώ καρτερούσα να 'ρθούν απ' τη Σαλονίκη που γέννησε η νύφη της, να πάω να το δωρίσω το μικρό, έβγαλα κι την καλή την πιατάντζα για τον χαλβά τον σιμιγδαλίσιο κι η κουινιάδα μου -καν αντρουπή- μι τόκοψε.

«Ξέρεις Κατίνα.... άφκέτο για αργότερα, τώρα δεν έχουν καιρό, κοιτάζουν το μικρό κι είπαν να μη δεχτούν κόσμο στο σπίτι...ιά για τα μικρόβια...»

-Γιατί μαρή, εγώ δα το μολιώσω το μικρό; γερή τσιλίκι είμαι. Δεν με θέλουν αυτοίνοι μιάφρα εγώ δέκα, αμά πολύ σιγίστηκα, δεν αμπαρώ να το χωνέσω.

-Αι μαρή χαζιά, καν μην τη συνιρίζεις, απ' τ' αρύ το χτένι πέρνα το. Τώρα γίνηκε μόδα να μη δέχονται οι λεχώνες στο σπίτι. Τα δώρα τους τα παγαίνει ο κόσμος μιάφρα στα βαφτίσια στην εκκλησιά. Μην τηράς εμείς. Τάχα μας φύλαγαν μέσα 40 μέρες, κουβανιούνταν όλα τα σόια κι βίρα το 'φτυναν το μικρό να μην το αβασκάνουν. Έριχναν κι παράδες για δώρισμα στο μαξιλάρι του... δεν είχε μικρόβια τότε; Εμείς ντιπ χαζές, μούτες!

Σα θυμιούμαι, μόνο στην κουζίνα είχαμε ζέστα. Ντουμάνι η στόφα, πανουθιώ στα σύρματα που σκάλωναν στο τούμπο, στέγνωσαν τα πανιά απ' το μικρό -από πού μπεμπιλίνα-κι ο πεθερός μου ντουμάνι τα 'τέλειον", τόνα το 'σβηνε τ' άλλο τ' άναβε, αντάρα η κουζίνα. Εκεί μέσα όλοι πλακουτούρα, ως κι ένα ντιβάνι για τη Φανή μου το στριμωξάμε απού κάτω απ' την καντήλα. Φοβούμουν για καμιά σκαντζιλήθρα, αμά δεν είχε αλλού τόπο κι 'η καντήλα δεν σβήνει κι δεν φεύγει απ' τον τόπο της" στήθηκε η πεθερά μου.

-Εγώ πήγα νύφη στο παλιουρούτι, η κρεβατοκάμαρη βορινή, όλο φυράδες και καν καμιάφρα δε ξεσταίνονταν. Εριχνάμε το νυφιάτικο το πάπλωμα (σατέν σάπιο μήλο) που το 'φκιασε η μάνα μου παραγγελία κι τάχα κουβαρντού, το παραγιόμωσαν και στέκονταν ορθό. 'να το πας οπίσω, ξυλένιο πάπλωμα σ' έδωσαν, ντιπ δε λυγεί" τσιατίζονταν ο άνδρας μου. Το σεντόνιαζα με τα κρέχτα τα προικιάτικα τα σεντόνια και το ταχύ όλο ντάμκες είχαμε στα μάγουλα απ' τα

κεντήματα τα κολαρισμένα. Στο πολύ το κρύγιο εριχνάμε πανουθιώ κι μιά άσπρη βελεντζούδα. Ένα τέτοιο βράδυ-ψόφο έβαλα ένα ποτήρι νερό κοντά στο παραθύρι μήπως μι χρειαστεί γιατί με μπασμπαλνούσε ο λαιμός κι το πρωί τόβγαλα γκλούπ...παγάκι!

Αραιά και πού αγόραζα το "ρομάντσο" και μ' άρεζε να το διαβάζω στο κρεβάτι με αναμμένο το πορτατίφ. Ο θειός μου ο Νικόλας μας είχε κάνει δώρο για το γάμο, μια ροζ μπλαφονιέρα, απ' τον Στέργιο τον Δροσή, με δυο πορτατίφ ασορτί, μεγάλη πολυτέλεια! Στην αρχή έβγαζα απ' τα στρωσίδια το ένα χέρι για να κρατώ το "ρομάντσο" κι όταν με πάγωνε τ'άλλαζα. Ώσπου, πως μ' έκοψε, έβαλα ένα γάντι κι σώθηκα!

Α! μ' έφερε κι η αζαδέρφη μου η μοντέρνα απ' την Αθήνα, ένα μπέμπι-ντόλ που ήταν μόδα από το σινεμά. Το τι γέλιο έπεσε! Πού να το βάλω η έρμη και πού να ξεγκολιανιστώ; Μόνο στα καρναβάλια το χάρηκα πανουθιώ απ' τα ρούχα!

-Σ' εμάς, για το γάμο, έφκιασαν τα πεθερικά μου λουτροκαμπινέ στην ταράτσα και καζανάκι για ζεστό νερό που το καίγαμε πιλικούδια απ' την κορδέλα του Μπαμίχα. Μας καλοτύχιζαν στο μαχαλά "γλυτωσέτι το πάνω-κάτω, έχετε κι ευκολία στο πλύσιμο, βασιλιάδες!" Μόνο που για να πας στο λουτροκαμπινέ περνούσες απ' την κουζίνα που κοιμούνταν για ζέστα τα πεθερικά, έβγαίνες στην ταράτσα στο ξιάστερο κι στη βροχή κι είχαμε κι την τχειάτσα τη Μαριγούλου στο παραθύρι αντίκρυ να μας μετράει πόσες φορές πάμε στο χαλέ. Δε βαριέσαι, τί επαθάμε; οι πλιότεροι έτσι ήταν.

-Ναι αμά μια Τσικνοπέμπτη-δεν τ' αλησμονώ- που πήγαμε στα νταούλια στον Κτώνα, την άλλη μέρα μι λέει η φιλενάδα μας η Δημητρούλα "Έσείς τυχεροί είστε, μια χαρά έχετε στο σπίτι τους παππούδες,σας φυλάγουν τα παιδιά κι γλεντάτε ως το ταχύ. Εμείς οι καημένοι δεν έχουμε πεθερικά."

-Να σι μάσουμε γκαϊλέ μαυράδα σου!!! Μι ήρθε να τη δώσου μια παταριά! Έτσι "πιέρκα μπούκουβη" που είναι αυτή, μια ώρα δεν ζούσε με πεθερικά αμά μούλωξα να μη χαλαστούμε.

-Τέλος πάντων φιλενάδα, πάει εκείνος ο καιρός, άλλαξαν όλα κι αν δεν αλλάξουμε κι εμείς τζιάμπα δα σιγιούμαστε. Τι σι είπα; καμπόση ζιμιτοχιά θέλει κι απ' τ' αρύ το χτένι όλα!

Ε.Α.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΩΝΟΣ

(24/5/1911 – 24/5/2006)

του Δημήτρη Βλάχου
Δικηγόρου-τέως Δημάρχου Νάουσας

Πρόλογος-Εισαγωγή του Πέτρου Στοΐδη
Υπευθύνου της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Παρέμβαση του Στέργιου Σαράτση

Στις 6 Ιουνίου 2011 η Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ ο Λόγιος» με τη συνεργασία της Σχολικής Βιβλιοθήκης του 2^{ου} Γυμνασίου Νάουσας διοργάνωσαν ειδική εκδήλωση μνήμης στον πρώην Δήμαρχο Νάουσας Αλέκο Χωνό στην αίθουσα της Εστίας Μουσών. Παρακάτω δημοσιεύουμε τα κείμενα των ομιλιών καθώς και πλούσιο φωτογραφικό υλικό σχετικά με τη ζωή και τη δράση του Αλέκου Χωνού.

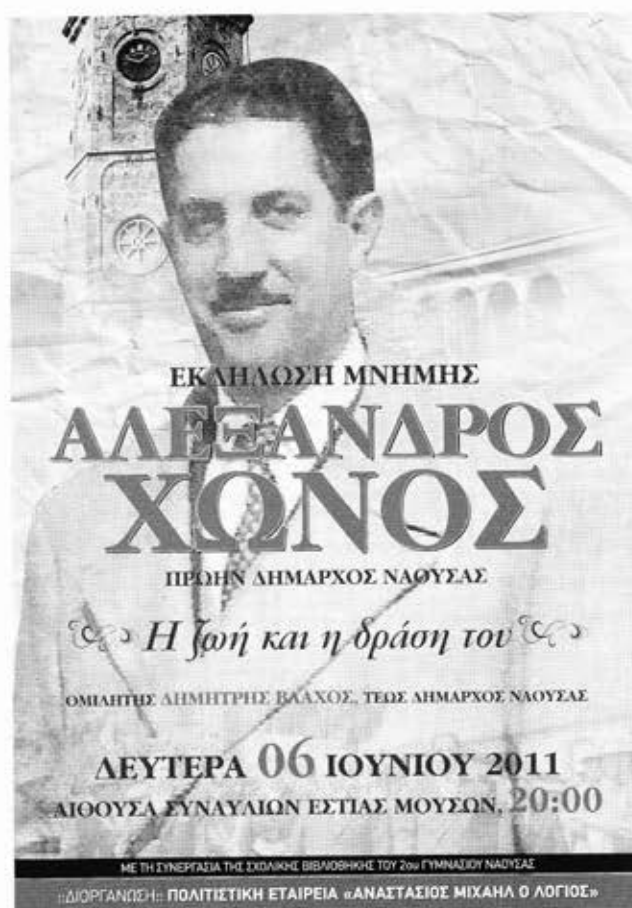
ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΕΙΣΑΓΩΓΗ

του Πέτρου Στοΐδη

Κυρίες και κύριοι,

Εκ μέρους της Πολιτιστικής Εταιρείας Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ ο Λόγιος» και της Σχολικής Βιβλιοθήκης του 2^{ου} Γυμνασίου Νάουσας σας καλωσορίζω στην αποψινή εκδήλωση μνήμης προς τιμή του πρώην δημάρχου Νάουσας Αλέξανδρου Χωνού και σας ευχαριστώ θερμά για την παρουσία σας.

Στις 21 Νοεμβρίου 1954 η Νάουσα εκλέγει δήμαρχο το γιο του λόγιου Σταύρου Χωνού Αλέκο, αγωνιστή της Λευτεριάς και της Δημοκρατίας. Στα τέσσερα και μοναδικά χρόνια της θητείας του άνεμος δημιουργίας πνέει στην πόλη μας, σηματοδύνοντας ανεξίτηλα την κατοπινή της πορεία. Η κατασκευή υπονόμων, αγροτικών δρόμων, ο χαρακτηρισμός της πόλης ως «ηρωικής», η αναβίωση του καρναβαλιού και του δρώμενου «Μπούλες», η εγκατάσταση του στρατοπέδου, η κατασκευή της γέφυρας στα Μπατάνια είναι κάποια από τα έργα του που απολαμβάνουμε οι νεότερες γενιές. Το βασικότερο βέβαια όλων είναι η αγορά του δημοτικού δάσους από τη σύζυγο του Κανέλλη Λέσλι Κίνγκτον, με δωρεά του Γρηγόρη Τρόμπακα και του κράτους.

Γι' αυτά λοιπόν και γενικότερα για τη ζωή και τη δράση του πρωτοπόρου πρώην δημάρχου θα μας μιλήσει ο τέως δήμαρχος Νάουσας κ. Δημήτρης Βλάχος. Θα ακολουθήσει η προβολή

40λεπτης περίπου ταινίας από το ανέκδοτο υλικό που ευγενικά μας παραχώρησε ο γιος του Αλέκου, ο κ. Σταύρος Χωνός. Πριν δώσω το λόγο στον κ. Βλάχο θέλω να τον ευχαριστήσω για την άμεση ανταπόκρισή του στην πρότασή μας να είναι ο ομιλητής του αποψινού αφιερώματος. Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τον κ. Σταύρο Χωνό γιατί μου εμπιστεύτηκε το πολύτιμο υλικό του οικογενειακού τους αρχείου, το Δήμο της πόλης μας, που μας επέτρεψε την προβολή της ταινίας για το Ολοκαύτωμα, την Κ.Ε.ΔΗ.Π.Ο.Ν. για την παραχώρηση της αίθουσας, τον κ. Δημήτρη Πάζο για τη δημιουργία της αφίσας, τον κ. Παναγιώτη Γιάτση για την τεχνική υποστήριξη και όλους εσάς που ανταποκριθήκατε στην πρόσκλησή μας για να τιμήσουμε το Δήμαρχο που αγάπησε τη Νάουσα και αγαπήθηκε από αυτήν όσο κανένας άλλος.

ΚΥΡΙΑ ΕΙΣΗΓΗΣΗ του Δημήτρη Βλάχου

Τον Αλέξανδρο Χωνό, τον Αλέκο μας, τον θυμάμαι αμυδρά από τις πρώτες ημέρες της απελευθέρωσης της Νάουσας από τον ναζιστικό ζυγό. Πανύψηλος, ευθυτενής, με αρχαιοελληνική κατατομή, λοχαγός του ΕΛΑΣ, ένας από τους ελευθερωτές της πόλης μας. Στην παιδική φαντασία

Οι εισηγητές της εκδήλωσης Π.Στοιδης και Δημ Βλάχος.

μου έμοιαζε γίγαντας. Καλύτερα τον γνώρισα στις πρώτες μετά τον εμφύλιο δημοτικές εκλογές του 1951, ως υποψήφιο δήμαρχο, με αντιπάλους τους Φιλώτα Κόκκινο, το Δήμαρχο και Δημήτριο Χατζηδημητρίου, το γιατρό. Τότε ήμουν μαθητής γυμνασίου και αρκετά πολιτικοποιημένος, ώστε να υποστηρίζω φανατικά τον υποψήφιο της Αριστεράς, τον Αλέκο. Όμως ας πάρουμε τα πράγματα με κάποια χρονολογική τάξη, γιατί η παρουσία του Αλέκου στα κοινά ήταν και μακροχρόνια και καθοριστική.

Γεννήθηκε στη Νάουσα το 1911, γόνος διακεκριμένης οικογένειας και γιος του δάσκαλου, εξέχοντος Μακεδονομάχου και ιστορικού Σταύρου Χωνού. Την παρουσία του στα κοινά της Νάουσας την αρχίζει με τον αθλητισμό. Το 1930, σε ηλικία μόλις 19 ετών είναι ιδρυτικό μέλος του αθλητικού συλλόγου «Αχιλλεύς», του οποίου τρεις φορές διετέλεσε πρόεδρος προπολεμικά, την περίοδο 1935 – 1938. Όμως οι καιροί ου μενετοί, το 1940 αρχίζει ο ελληνοϊταλικός πόλεμος και ο Αλέκος, όπως γιλιάδες νέοι Έλληνες, στρα-

τεύεται και αποστέλλεται στο Αλβανικό μέτωπο. Οι εμπειρίες του από το Αλβανικό μέτωπο, είναι η «μαγιά» για την μετέπειτα δράση του. Το Απρίλιο του 1941 οι Γερμανοί εισβάλλουν, καταλαμβάνουν την Ελλάδα και αρχίζει η καταχνιά της τριπλής κατοχής. Τα παλιά κόμματα και οι κατεστημένοι πο-

λιτικοί λουφάζουν, αν δεν συνεργάζονται με τον κατακτητή. Έτσι νέες δυνάμεις ξεπετιούνται για να δώσουν το παρόν στον αγώνα κατά των κατακτητών. Κύρια δύναμη και στην περιοχή της Νάουσας αποκλειστική, το ΕΑΜ, το στρατιωτικό σκέλος του ο ΕΛΑΣ και η οργάνωση νεολαίας ΕΠΟΝ.

Ο Αλέκος κατατάσσεται από τους πρώτους στον ΕΛΑΣ και στα μέσα του 1943 είναι διοικητής του 7^{ου} Λόχου του 2^{ου} Τάγματος του 16^{ου} Συντάγματος του ΕΛΑΣ Βερμίου, με το συνθηματικό όνομα «Λογοθέτης». Καπετάνιος του Λόχου ήταν ο επίσης Ναουσαίος Αθανάσιος Αραμπιτζίς. Κατά την διάρκεια του αγώνα του ΕΛΑΣ, ο Αλέκος επικεφαλής του Λόχου του έλαβε μέρος σε πολλές μάχες, στο Βέρμιο, στο Σινιάτσικο, στο Πάικο, αλλά και μετά την εκδίωξη των Γερμανών, κατά των αιματοβαμμένων προδοτικών ΠΑΟ, στη Δυτική Μακεδονία. Ιδιαίτερως σημαντική ήταν η δράση του για την απόκρουση της γερμανικής μεραρχίας, κατά τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του Βερμίου την Άνοιξη του 1944. Ο Αλέκος μετά τη σθεναρή αντίσταση του 16^{ου} Συντάγματος και προ του κινδύνου να περικυκλωθούν οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ, κατόρθωσε να διασώσει τον λόχο του, με συντεταγμένη υποχώρηση προς το Πάικο, που δεν κατόρθωσε να ολοκληρώσει και στρατοπέδευσε στις υπώρειες του Βερμίου, προς την πλευρά της Νάουσας. Επίσης σημαντική και εξ ίσου επιτυχής ήταν η μάχη του 7^{ου} Λόχου στο χωριό Περδίκια Πτολεμαΐδας, κατά γερμανικής φάλαγγας πεζικού την οποία διέλυσε την 11 Οκτωβρίου 1944, ενώ στις 6 Οκτωβρίου 1944 και πάλι ο 7^{ος} λόχος μαζί με τον 5^ο χτύπησαν μεγάλη αυτοκινητοπομπή 100 οχημάτων στον Σταυρό Βεροίας, με μεγάλες εκατέρωθεν απώλειες. Η δράση του Αλέκου στην διάρκεια της κατοχής είναι μεγάλη και δεν είναι δυνατόν να παρατεθεί σ' ένα μικρό τιμητικό αφιέρωμα.

Οι Γερμανοί εκδιώχθηκαν από τη Νάουσα στα μέσα του Οκτωβρίου 1944. Τον Απρίλιο του 1945 ο κόκκινος στρατός εισέρχεται στο Βερολίνο και τον Μάιο του 1945 η Γερμανία συνθηκολογεί άνευ όρων. Η δικαίωση όλων αυτών που αντιστάθηκαν στους ναζί ήλθε σε όλη την Ευρώπη. Όχι στην Ελλάδα. Στην πατρίδα μας, με συνέργεια Άγγλων, Βασιλέα και παλαιοκομματικών, οι

Ο Αλέκος Χωνός αραβωνιασμένος με τη Βέτα Σιούγγαρη 28η Οκτωβρίου 1955

δωσίλογοι αναγορεύονται σε αντιστασιακούς και αναλαμβάνουν την εξουσία. Οι «παρταλάδες», όπως τους λέγαμε στη Νάουσα, συνεργάτες των Γερμανών, γίνονται τώρα το μακρύ δολοφονικό χέρι του κράτους των δωσίλογων και οι άνδρες του ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΠΟΝ, τα καταδιωκόμενα θύματα. Ανοίγει ο «Νέος Παρθενών», που άκουγε στο όνομα Μακρόνησος. Εκεί χιλιάδες αντιστασιακοί νέοι, στρατευμένοι κυρίως, υφίστανται τα πάνδεινα, με σκοπό τηνεθνική και ηθική τους διαπαιδαγώγηση, από τους συνεργάτες των Γερμανών, τα μέλη της ΠΑΟ και των διαβόητων Ταγμάτων Ασφαλείας. Ο Αλέκος δεν ήταν δυνατόν να αποτελέσει την εξαίρεση. Μαζί με χιλιάδες συναγωνιστές τους υφίσταται τα βασανιστήρια των «παρταλάδων». Ακολουθεί ο αδελφοκτόνος εμφύλιος πόλεμος και κάποτε η Ελλάδα ειρηνεύει, όμως με τις εξορίες, τις φυλακίσεις και τις εκτελέσεις αγωνιστών στην ημερήσια διάταξη.

Παρόλα αυτά αρχίζει η εποχή της ανασυγκρότησης. Η Ελλάδα κείται σε σωρό ερειπίων. Τα παιδιά της εποχής τρέφονται με συσσίτια και τρόφιμα της UNRRA. Η Ελλάδα πρέπει να σταθεί στα πόδια της. Τα δολάρια του σχεδίου Μάρσαλ και του δόγματος Τρούμαν, υποτίθενται πως έρχονται για να χρηματοδοτήσουν την ανασυγκρότηση, αλλά κατά ένα μεγάλο μέρος καταλήγουν

στις τσέπες μιας ασύδοτης ολιγαρχίας, που εν πολλοίς ταυτίζεται με τους δωσίλογους. Έτσι ο αγώνας της ανασυγκρότησης της χώρας πέφτει και πάλι στις πλάτες του Λαού μας. Ο Αλέκος και πάλι είναι από τους πρωτεργάτες στα ειρηνικά έργα. Τομέας δράσης του ο Γ.Π.Σ. Νάουσας. Εκλέγεται πρόεδρος και στις ημέρες του ιδρύεται το πρώτο υποτυπώδες κονσερβοποιείο για κομπόστα ροδάκινου. Στεγάζεται σε ένα παλαιό κτίριο, στην πλατεία «Καμένα», απέναντι από το σημερινό διοικητήριο και είναι για την εποχή του ένα εξαιρετικώς πρωτοποριακό έργο, που κατατάσσει τη Νάουσα στην πρωτοπορία του συνεταιριστικού κινήματος. Περιττό να τονίσω ότι αυτό το υποτυπώδες κονσερβοποιείο είναι η μαγιά για την ίδρυση, μετά λίγα χρόνια, του εργοστασίου ΒΕΡΜΙΟΝ-ΝΑΟΥΣΑ και των ψυγείων, σήμερα, του ΓΠΣΝ.

Όλα αυτά καθιστούν τον Αλέκο ιδιαίτερος συμπαθή στους Ναουσαίους και όχι μόνον στους αριστερούς. Έτσι έρχεται η ώρα του να διεκδικήσει την εκλογή τους ως Δημάρχου της πόλης μας. Οι πρώτες δημοτικές εκλογές μετά τον πόλεμο, γίνονται το 1951. Είναι οι εκλογές που ψηφίζουν για πρώτη φορά οι Ελληνίδες. Την εποχή εκείνη, λιγότερο από δυο χρόνια μετά τον εμφύλιο, θέλει μεγάλο κουράγιο να είσαι υποψήφιος της Αριστεράς. Ο Αλέκος το έχει και είναι υποψήφιος. Την εκλογή εκείνη την κερδίζει ο Φιλώτας Κόκκινος, παλαιός δήμαρχος πριν από τον πόλεμο και μάλιστα με ιδιαίτερος περιπετειώδη τρόπο, λόγω του ότι η εκλογή του Δημάρχου ήταν έμμεση.

Είναι και πάλι υποψήφιος το 1955 και πάλι με αντίπαλο τον Φιλώτα. Αυτή την φορά κερδίζει τις εκλογές και εκλέγεται πανηγυρικά Δήμαρχος. Αρχίζει μια θητεία με μεγάλες επιτυχίες, αλλά και απογοητεύσεις. Με δάνειο εν μέρει, αλλά κυρίως με μεγάλη δωρεά του ελληνοαμερικανού Ναουσαίου Γρηγορίου Τρόμπακα, αγοράζει τα 45.000 στρέμματα του δάσους Κανέλλη και έτσι καθιστά το Δήμο μας το μεγαλύτερο δασοκτήμονα Δήμο της Ελλάδας. Ένα μεγάλο

Ο Αλέκος Χωνός στο γραφείο του στο δημορχείο.

Ο Αλέκος Χωνός με τον Κων/νο Καραμανλή, τον βουλευτή Κ. Χ΄'γρηγοριάδη και τον πολιτευτή Τύμη.

Ρίψη στεφάνου στο χώρο θυσίας στους Στουμπάνους, μετά την αναγνώριση της Νάουσας ως ηρωικής πόλης

Οι πολιτικές, στρατιωτικές και θρησκευτικές αρχές, προσέρχονται σε κάποια επίσημη εκδήλωση το 1956. Από αριστερά Βέτα Χωνού, Κατίνα Γιαμιά (σύζυγος βουλευτή), Παπανικόλας Μπεσλίκας, Παπαναστάσης Σαράτσης Αρχιεπ. Επίτροπος, Αλέκος Χωνός Δήμαρχος, Παπαστέλιος Χοχλάκας και Χ' Δημήτριος Δημήτριος (πρόεδρος Δημοτικού συμβουλίου)

Ο Αλέκος Χωνός με τις Μπούλες, μετά την αναβίωση του εθίμου

1955. Από αριστερά, Ειρηνοδίκης Βαλαβάνης, Θαν. Καπετανόπουλος, Α. Χωνός Δήμαρχος, Ελαμεινώντας Γκαρνέτας Μακεδονομάχος, Κ. Τσούπτης Νομάρχης, Παπαναστάσης Σαράτσης Αρχιερατικός Επίτροπος, Δημήτριος Χατζηδημητρίου ιατρός, Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου, Στέργιος Ζιαμπάκας Δήμαρχών, Γεώργιος Αντωνόπουλος, Δικηγόρος, Δημοτικός Συμβούλος.

έργο του ήταν και η κατασκευή μεγάλου δικτύου υπονόμων, όπου μαζεύονται τα ποτάμια που διέρρεαν την πόλη, αλλά και τα αστικά λύματα. Ήταν ένα πρωτοποριακό έργο. Παράλληλα αρχίζει ένα ευρύ πρόγραμμα διάνοιξης και χαλικόστρωσης αγροτικών δρόμων. Επίσης μεγάλο έργο, εν όψει του γεγονότος ότι οι αγροτικές μεταφορές παύουν να γίνονται με υποζύγια και στην ζωή μας μπαίνει το αυτοκίνητο. Όλα αυτά και πολλά άλλα γίνονται κάτω από ιδιαίτερες αντίξοες συνθήκες. Το κράτος μας δεν είχε ιδιαίτερη αγάπη προς του αριστερούς δημάρχους.

Ο Αλέκος, πέραν του έργου του, διακρίθηκε ως δήμαρχος, για το ήπιο του χαρακτήρα του, την προσήνεια προς τους δημότες, την γνήσια λαϊκότητά του, χωρίς «γλειψίματα» και περιφορά από γάμους, σε κηδείες και μνημόσυνα ή χατίρια σε ισχυρούς. Είχε το κουράγιο να συγκρουσθεί με δυο ισχυρές οικογένειες της πόλης μας και να κατεδαφίσει αυθαίρετα κτίσματα που ουσιαστικά ανέτρεπαν την βασική οδική αρτηρία της Νάουσας, την οδό Ζαφειράκη. Την περίοδο αυτή ο Αλέκος νυμφεύεται την Βέτα Σιούγγαρη και σε μερικά χρόνια αποκτούν τον μοναχογιό τους Σταύρο.

Το 1959 είναι η τρίτη φορά που ο Αλέκος αντιπαράκειται με τον Φιλώτα, στις δημοτικές εκλογές. Είναι οι εκλογές που ψηφίζω για πρώτη φορά και μάλιστα «σταυρώνω» τον Γιώργο Παπαδόπουλο και τον Στέργιο Σαράτση. Είμαι φοιτητής και έχω ενεργό ανάμειξη στον προεκλογικό αγώνα υπέρ του Αλέκου. Όμως οι εκλογές γίνονται σ' ένα κλίμα έντασης. Είναι η εποχή που το κράτος της Δεξιάς σκληραίνει και πάλι την πολιτική του. Είχε προηγηθεί, το 1958, η ανάδειξη της ΕΔΑ ως του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης, με περίπου 25% των ψήφων και 79 έδρες στη Βουλή. Αυτό ανησυχεί τους «εθνικόφρονες» και στις δημοτικές εκλογές του 1959 οι υποψήφιοι της Αριστεράς εμποδίζονται

στον προεκλογικό αγώνα τους, με διάφορους τρόπους. Ο Αλέκος, παρά το κλίμα τρομοκρατίας, είναι αγαπητός και φαίνεται ότι προηγείται του Φιλώτα στις προτιμήσεις των Ναουσαίων. Στο σημείο αυτό επεμβαίνει ο Δρούλιας, υπομοίραρχος, διοικητής του τμήματος Ασφαλείας Νάουσας. Ασκεί μια συγκαλυμμένη τρομοκρατία σε βάρος των ψηφοφόρων, με σκοπό να τους φοβίσει και να αποτρέψει την ψήφο προς τον Αλέκο. Το αστείο είναι πως και ο άλλος υποψήφιος δεν είναι δεξιός. Ο Φιλώτας ήταν πάντα Φιλελεύθερος και μάλιστα στις εκλογές του 1956 προλόγισε τον Γεώργιο Παπανδρέου, που μίλησε στη Νάουσα εκ μέρους της Δημοκρατικής Ένωσης, που ήταν συμμαχία Φιλελευθέρων, κομμάτων του Κέντρου και της ΕΔΑ. Όμως για το κράτος της Δεξιάς ο Φιλώτας ήταν προτιμότερος από τον Αλέκο. Ο Δρούλιας κινείται δραστήρια, απειλεί, εκφοβίζει, όπου τον παίρνει. Αποτέλεσμα η εκλογή του Φιλώτα ως Δημάρχου. Είναι η τελευταία εμφάνιση του Αλέκου Χωνού στην πολιτική σκηνή της πόλης μας. Αποσύρεται με αξιοπρέπεια, μολονότι νεότατος, μόλις 49 ετών, χωρίς να πάψει να ενδιαφέρεται για τα κοινά. Έτσι παραμένει αγαπητός στους Ναουσαίους μέχρι τον θάνατό του τον Μάιο του

Οπαδοί και φίλοι του Α. Χωνού μπροστά στο εκλογικό του κέντρο.

2006, σε ηλικία 95 ετών.

Αυτός είναι, σε πολύ αδρές γραμμές και με μεγάλη συντομία ο Αλέκος Χωνός. Ένας άνθρωπος που διέπρεψε σε όλους τους τομείς της ζωής της Νάουσας. Έδωσε πολλά, αγάπησε την πόλη μας και αγαπήθηκε από τους συμπολίτες του. Ήταν άξιος.

Ευχαριστώ τον κ. Στέργιο Αποστόλου για την πολύτιμη βοήθειά του.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

του Στέργιου Σαράτση

Με την παρέμβασή μου αυτή, αφιερωμένη στον Αλέκο Χωνό, θα ήθελα, ως μόνος επιζών του ψηφοδελτίου του, να περιγράψω κάποια περιστατικά και γεγονότα που έχουν σχέση με το χαρακτήρα και τη δράση του.

Ο Αλέκος Χωνός, κουβαλώντας μια ιστορική οικογενειακή κληρονομιά, φρόντιζε πάντοτε να κινείται μέσα στο πλαίσιο της λογικής και του δικαίου, για να μην εκθέτει το όνομα της οικογενείας του και την ιστορία του πατέρα του. Η οικογένεια του Αλέκου έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διάπλαση του χαρακτήρα του, μαζί τα ακούσματα από την περίοδο του Πόπολο, της εργατικής και αγροτικής παράταξης της οποίας πυρήνας ήταν ο πατέρας του μαζί με άλλους ναουσαίους. Τον Αλέκο τον βρίσκουμε

Ο Στέργιος Σαράτσης, Δημοτικός Σύμβουλος της παράταξης Χωνού, εκλέχτηκε πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου από τη μειοψηφία επιδημαρχίας Φιλώτα Κόκκινου το 1960

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ

"ΕΝΩΣΙΣ,"

ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΩΝΟΣ τοῦ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΔΗΜ. ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

1) Αδαμίδης	Εὐάγγελος	τοῦ	Δημητρίου
2) Ἀντωνιάδης	Στέφανος	»	Ἀναστασίου
3) Ἀντωνόπουλος	Γεώργιος	»	Εὐθυμίου
4) Βαφειάδης	Ἀγαθὴ	»	Ἀρσενίου
5) Γκόγκας	Ἀθανάσιος	»	Δημητρίου
6) Γουσόπουλος	Ἐπαμεινώνδας	»	Νικολάου
7) Γρηγοριάδης	Ἰωάννης	»	Ἀλκιβιάδου
8) Ζαμπάκος	Στέργιος	»	Ἀλεξάνδρου
9) Ζαχός	Χρήστος	»	Γεωργίου
10) Θανασούλης	Σταύρος	»	Γεωργίου
11) Κουλιτσῆς ἢ Μπακαλιός	Εὐάγγελος	»	Δημητρίου
12) Μαρινόπουλος	Δημήτριος	»	Νικολάου
13) Μουσιδῆς	Μιχαὴλ	»	Νικολάου
14) Μπίλλας	Ζαφείριος	»	Ἰωάννου
15) Μπροσάλης	Θεοδόσιος	»	Εὐδοκίου
16) Ντόρας	Κωνντίνος	»	Δημητρίου
17) Οἰκονόμου	Μιχαὴλ	»	Σαφειάδου
18) Παπαστόχας	Μιλτιάδης	»	Ἀθανασίου
19) Πιτέρνας	Δημήτριος	»	Σταύρου
20) Στοιγιάννης ἢ Τσίμπος	Κωνντίνος	»	Ἰωάννου
21) Χατζηδημητρίου	Δημήτριος	»	Ἰωάννου
22) Χατζηχριστοδουλοῦ ἢ Πετρίδης Πέτρος		»	Γρηγορίου

Το ψηφοδέλτιο του Αλέκου Χωνού
στις εκλογές του 1955.

ως ενεργό πολίτη την προπολεμική περίοδο να κατέχει τη θέση του διευθυντή στο εργοστάσιο Λόγγου-Τουρπάλη και σύμφωνα με μαρτυρίες σοβαρών και αξιόπιστων ναυσαίων την εποχή αυτή εκδηλώνει τις πρώτες φιλεργατικές και φιλολαϊκές διαθέσεις, ενώ το ίδιο συμβαίνει όταν πηγαίνει ως διευθυντής σε εργοστάσιο της Έδεσσας.

Ακολουθούν τα γεγονότα του Ελληνοϊταλικού πολέμου, όπου ο Αλέκος υπηρετεί ως έφεδρος αξιωματικός και κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής εντάσσεται στην Εθνική Αντίσταση. Μετά την απελευθέρωση εξορίζεται για μεγάλο χρονικό διάστημα στη Μακρόνησο. Όταν επανέρχεται στη Νάουσα από την εξορία, αρχίζει να τον απασχολεί η αξιοποίηση της αυξανόμενης παραγωγής των ροδακίνων και μήλων. Φροντίζει να γίνει έρευνα αγοράς και στη συνέχεια οργάνωση και αξιοποίηση της παραγωγής από τον υπάρχοντα Αγροτικό Συνεταιρισμό. Ωριμάζει πλέον ο χρόνος για να ασχοληθεί με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και έτσι, το 1952, κατέρχεται ως υποψήφιος Δήμαρχος και «χάνει» το Δήμο λόγω απο-

στασίας ενός δικού του Συμβούλου! Την επόμενη όμως περίοδο κερδίζει τις εκλογές!

Το κλίμα στο Δήμο αλλάζει. Το γραφείο του Δημάρχου είναι πάντοτε ανοικτό για τον κάθε πολίτη. Την περίοδο αυτή διακρίνει κανείς την ωριμότητα του χαρακτήρα του. Κάνει μεγάλες προσπάθειες για να εκτονώσει τις πολιτικές αντιπάθειες που δημιουργούν εχθρότητα. Πάντοτε έλεγε το να έχεις αντίθετη άποψη από τον άλλο δε σημαίνει ότι πρέπει να διατηρείς εχθρότητα, αλλά να φροντίζεις να έχεις έναν καλόπιστο και ειλικρινή διάλογο για την επίλυση του προβλήματος. Ο Αλέκος διατηρούσε πάντοτε την ίδια συμπεριφορά και στον ισχυρό οικονομικό παράγοντα, και στον κατέχοντα εξουσία, αλλά και στο φτωχό και απλό πολίτη. Όταν είχες μια χειραψία με τον Αλέκο ένοιωθες μια ζεστασιά και έμενες με την ιδέα πως έχεις δίπλα σου κάποιον που θα σε βοηθήσει. Εκείνο που ήταν εντυπωσιακό ήταν πως ο Αλέκος δεν χρησιμοποιούσε ποτέ τη λέξη «εγώ». Πάντοτε έλεγε «εμείς». Δεν είχε στόχο να προβάλλει τον εαυτό του και ήθελε τις επιτυχίες να τις μοιράζεται με τους άλλους. Όταν το ζευγος Τρόμπακα απεφάσισε να κάνει τη δωρεά για την αγορά του δάσους, ο Αλέκος θέλησε την επιτυχία αυτή να την μοιραστεί μαζί με την συμπολίτευση και την αντιπολίτευση, και αφού πρώτα κάλεσε στο γραφείο του έναν Δημ. Σύμβουλο της παράταξης Χωνού και έναν της παράταξης Φ. Κοκκί-

Ο Αλέκος Χωνός με την παρέα του σε κάποιο αγρόκτημα.

Πρώτη σειρά: Μαγγανάρης Παντελής. Δεύτερη σειρά: Κασίδας Αθανάσιος, Σκυλίτσας Κώστας, Φιλίππου Σωτήρης, Βογιατζής Στέργιος, Μπιλιούρης Πολύδωρας. Ορθιοι: Προύσαλης Θεοδόσης, Λιόλιος Σταύρος, Χωνός Αλέκος, Φερχαχίδης Βασίλης και Βογιατζής Γεώργιος.

Ο Αλέκος Χωνός σε μεγάλη ηλικία με την παρέα του στο «παγκάκι» απέναντι από το σπίτι του. Κ. Δαλαμάρας, Γ. Οικονομίδης, Αχ. Γκούντας, Αλ. Χωνός, Δ. Τράιος και Πολ. Μπιλιούρης.

νου, μετά εισηγήθηκε επίσημα στο Δημ. Συμβούλιο για την αποδοχή της δωρεάς.

Κατά την προεκλογική περίοδο των δημοτικών εκλογών του 1959 η παράταξη Χωνού δέχθηκε πολλές πιέσεις και οι ψηφοφόροι δεν μπορούσαν να εκδηλωθούν, οι δε υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι δέχονταν καθημερινά απειλές εκ μέρους των πολιτικών και αστυνομικών αρχών. Για να γίνει αντιληπτό πόσο σκληρές ήταν οι πιέσεις και απειλές θα αναφερθώ σε ένα γεγονός: Ένα ψηφοδέλτιο για να τύχει αναγνώρισης από το Πρωτοδικείο Βέροιας έπρεπε να έχει από είκοσι συμβούλους το ελάχιστο μέχρι τριάντα το μέγιστο. Το ψηφοδέλτιο του Α. Χωνού αριθμούσε είκοσιδύο συμβούλους, και αυτούς φρόντιζε πάντα να τους έχει σε καθημερινή επικοινωνία με την επιτροπή εκλογικού αγώνα. Όταν λοιπόν ήρθε η τελευταία ημέρα για την υποβολή των δικαιολογητικών των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων μέχρι τις 12 τα μεσάνυχτα, η παράταξη είχε το φόβο μήπως κάποιος από τους είκοσιδύο αποχωρήσει τελευταία στιγμή ή μήπως πηγαίνοντας για το Πρωτοδικείο Βέροιας δεχθούμε καθ' οδόν κάποιο σαμποτάζ από την παράταξη του Κόκκινου και δεν θα προλάβουμε να είμαστε στο Πρωτοδικείο στις 12 παρά πέντε. Έτσι, το σχέδιο μετάβασης προέβλεπε τρία αυτοκίνητα, το πρώτο θα ξεκινούσε από τη Νάουσα και εάν μέχρι το δενδροκομικό Φυτόριο είχαμε ζημία στο αυτοκίνητο από οπαδούς του Κόκκινου, είχαμε δεύτερο

αυτοκίνητο, εφεδρικό, στο Φυτόριο, και ένα τρίτο κοντά στο Χωροπάνι.

Το ψηφοδέλτιο του Αλ. Χωνού έχοντας έναν προοδευτικό χαρακτήρα φρόντιζε πάντοτε με πολιτισμένο τρόπο να αντιμετωπίζει το κάθε επεισόδιο ξεχωριστά. Την επομένη των εκλογών ο Αλέκος Χωνός θέλοντας να δείξει τον πολιτικό του πολιτισμό, μαζί με τους εκλεγμένους Δημ. Συμβούλους της παράταξής του επισκέφτηκε τον εκλεγμένο Δήμαρχο Φιλ. Κόκκινο για να του εκφράσει τα συγχαρητήριά του και δήλωσε πως κάθε προσπάθεια που κρίνεται πως είναι για το καλό του Δήμου θα τυγχάνει θετικής ψήφου. Ωστόσο, παρά την τόσο πολιτισμένη συμπεριφορά εκ

μέρους του Χωνού ο Φ. Κόκκινος, ως Δήμαρχος, καταθέτει στο Υπουργείο Εσωτερικών εξασέλιδη καταγγελία εναντίον του Αλέκου Χωνού που τον χαρακτήριζε κομμουνιστή και ότι ενήργησε με δόλο για την αγορά του δάσους Κανέλλη. Στη Νάουσα καταφθάνει ο Γενικός Επιθεωρητής του Υπουργείου Εσωτερικών κ. Μαλγιώργος, ο οποίος μετά από εξέταση μαρτύρων απεφάσισε ο φάκελος να τεθεί στο αρχείο, γιατί η ανάκριση απέδειξε το ανυπόστατο της καταγγελίας. Μάλιστα, πριν αναχωρήσει ο Επιθεωρητής συνεχάρη τον Αλέκο και του εδήλωσε πως επρόκειτο για κακοήγη εμπάθεια. Την πράξη αυτή του Φ. Κόκκινου ο Χωνός δεν θέλησε να την καυτηριάσει δημόσια ούτε να καταφύγει σε ένδικο μέσα καταθέτοντας αγωγές για ηθική βλάβη.

Μετά την πάροδο της τελευταίας τετραετίας που αρχίζει το 1959, η αυλαία της πολιτικής του διαδρομής κλείνει για τον Αλέκο Χωνό. Στη συνέχεια, ως απλός πολίτης, φροντίζει με τα προεδρεία των φιλανθρωπικών συλλόγων για τη δημιουργία Γηροκομείου στη Νάουσα. Η προσπάθεια αυτή αποδίδει και έτσι σε μικρό χρονικό διάστημα το Γηροκομείο λειτουργεί.

Κλείνοντας θα έλεγα πως ο Αλέκος Χωνός είχε μια διαδρομή με μεγάλη προσφορά στην πατρίδα, το Δήμο Νάουσας και στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων.

ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ:

Ένα αριστούργημα της Ελληνικής Γραμματείας

του Χρήστου Μανωλάκη

υπεύθυνου της σχολικής βιβλιοθήκης του 1^{ου} ΕΠΑ.Λ. Νάουσας.

Ένα από τα σημαντικότερα – αλλά ταυτόχρονα και από τα λιγότερο διαδεδομένα – έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, είναι, χωρίς αμφιβολία, η Παλατινή Ανθολογία. Απαρτίζεται από, περίπου, 3700 επιγράμματα, γραμμένα μέσα σε ένα χρονικό διάστημα δέκα αιώνων (από τον 5^ο π. Χ. έως τον 5^ο μ. Χ), ενώ ονομάστηκε Παλατινή, από την Παλατινή βιβλιοθήκη της Χαϊδελβέργης όπου και ανακαλύφθηκε το χειρόγραφο της, το 1607. Αποτελείται από 15 βιβλία ταξινομημένα θεματικά: για παράδειγμα, το 5^ο βιβλίο της Ανθολογίας περιλαμβάνει τα ερωτικά επιγράμματα, το 6^ο βιβλίο τα αναθηματικά επιγράμματα (αυτά που χαράσσονταν πάνω σε προσφορές προς τους θεούς), το 7^ο βιβλίο, περιλαμβάνει τα επιτύμβια επιγράμματα, το 11^ο βιβλίο τα συμποτικά και σκωπτικά επιγράμματα κ.ο.κ.

Το επίγραμμα, ως λογοτεχνικό είδος, πρωτοεμφανίστηκε τον 8^ο αιώνα π. Χ., γνωρίζοντας ιδιαίτερη άνθιση κατά τη διάρκεια των Περσικών πολέμων και φτάνοντας στο ύψιστο σημείο της καλλιτεχνικής του αρτιότητας κατά τους Ελληνιστικούς χρόνους. Όλοι γνωρίζουν το περίφημο επίγραμμα για τους πεσόντες στη μάχη των Θερμοπυλών, που αποδίδεται στον Σιμωνίδη τον Κείο, έναν από τους κορυφαίους επιγραμματοποιούς της αρχαιότητας:

*ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις,
ὅτι τῇδε κείμεθα*

*τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι
(μετάφραση)*

*Ξένε, πήγαινε στους Σπαρτιάτες
να πεις πως εδώ θαμμένοι είμαστε,
στα λόγια τους μένοντας πιστοί.!*

Ταυτόχρονα όμως, λίγοι γνωρίζουν πως το παραπάνω αριστούργημα του ανθρώπινου λόγου, που μας έχει διασωθεί μέσα από τη συλλογή της Παλατινής Ανθολογίας (βιβλίο 7^ο, επίγραμμα 249) δεν αποτελεί παρά ένα από τα εκατοντάδες, εφάμιλλης αξίας με το παραπάνω, κομψοτεχνήματα του λόγου, που με την ελάχιστη δυνατή τους έκταση, δίνουν την μέγιστη νοηματική και συγκινησιακή φόρτιση, κι όπου «στο στενό τους κόσμο μας ζωγραφίζουν ότι δεν βρίσκουμε σήμερα σε ολόκληρες σελίδες ποιητή απ' τους τωρινούς»², όπως γράφει χαρακτηριστικά ο Κωστής Παλαμάς.

Ως ποιητικό είδος, το επίγραμμα έχει συγκεκριμένα και διακριτά χαρακτηριστικά σε σχέση με τα άλλα είδη της αρχαίας ποίησης: Είναι περιορισμένης έκτασης (τα περισσότερα επιγράμματα είναι των δύο έως έξι στίχων), έχει ένα συγκεκριμένο μέτρο πάνω στο οποίο γράφεται (ελεγειακό δίστιχο), και χρησιμοποιεί μια γλωσσική διατύπωση που διακρίνεται για τη συνοπτικότητα, τη συμπύκνωση, την ελλειπτική έκφραση και τα νοηματικά άλματα, που όλα έχουν ως σκοπό τη μέγιστη δυνατή συγκινησιακή φόρτιση του αναγνώστη. Τα θέματά τους προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από την καθημερινή ζωή του ανθρώπου της εποχής: συναντούμε επιγράμματα γραμμένα για ψαράδες, βοσκούς, εμπόρους, κυνηγούς, για φτωχούς ανθρώπους, για πολεμιστές αλλά και για ερωτευμένους, για συνδαιτυμόνες, αθλητές και αρχιτεκτονικά μνημεία, έτσι που, πέραν της αναμφισβήτητης καλλιτεχνικής τους αξίας, αποτελούν και μοναδική πηγή γνώσης της καθημερινής ζωής, των συνηθειών και των εθίμων των ανθρώπων της εποχής εκείνης.

Έτσι, ο αναγνώστης της Παλατινής Ανθολογίας, δεν μπορεί παρά να θαυμάσει την ελλειπτι-

κότητα το λόγου, στο παρακάτω επιτύμβιο επίγραμμα του Αδριανού γραμμένο για τον ποιητή Αρχίλοχο:

ΑΔΡΙΑΝΟΥ

Τούτο είναι το μνήμα του Αρχιλόχου, τον οποίο η
Μούσα, κάνοντας χάρη στον Μαιονίδη,³
τον έστρεψε στους λυσσασμένους ιάμβους.⁴
(ΠΑ, VII, 674)

Εδώ η συνοπτικότητα και η συμπύκνωση του λόγου εφαρμόζεται σε απόλυτο βαθμό, στο παρακάτω επίγραμμα του Καλλίμαχου, του σπουδαιότερου, μαζί με τον Σιμωνίδη, επιγραμματοποιού της αρχαιότητας:

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ

Δωδεκάχρονο το παιδί του ο πατέρας του ο
Φίλιππος εδώ το απέθεσε, τη μεγάλη του ελπίδα,
τον Νικoteλή.
(ΠΑ, VII, 453)

Στο παρακάτω, ερωτικό επίγραμμα του Ασκληπιάδη, η πρωτοτυπία έγκειται στη σύλληψη της ποιητικής εικόνας:

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ

Με συνεπήρε αυτή η Διδώ· τα κάλλη της
θωρώντας από τη λαύρα ο δύσμοιρος, σαν το
κεράκι λειώνω· κι αν είναι, ως λεν, μελαχρινή;
Μην και τα μαύρα τα κάρβουνα, ως πυρωθούν,
δεν λάμπουν σαν τα ρόδα;
(ΠΑ, V, 210)

Και στο αναθηματικό επίγραμμα του Αντίπατρου από τη Σιδώνα που ακολουθεί, διαβάζουμε για τη ζωή και τα ήθη των κυνηγών της εποχής εκείνης:

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ ΣΙΔΩΝΙΟΥ

Τα σύνεργα της τέχνης τους αφιέρωσαν στον
Πάνα: Παγίδα ανέθεσε για των δασών τ' αγρίμια
ο Λάμις. Δίχτυα για ψάρια ο Κλείτορας. Κι αυτός
ο Πίγρης, τέλος, για τ' αγριοπούλια δόκανο.
Γιατί κι οι τρεις τους, Ξένε, απ' το κυνήγι στον
αέρα, στη θάλασσα, στο δάσος, με σάκους
αδειανούς δεν γύρισαν, ποτέ, στο σπίτι.
(ΠΑ, VI, 14)

Ενώ στο παρακάτω επίγραμμα, ο Νίκαρχος, σατιρίζει την ικανότητα του Χάρμου ως αθλητή:

ΝΙΚΑΡΧΟΥ

Στην Αρκαδία τρέχοντας ο Χάρμος με άλλους
πέντε ήρθε έβδομος – παράδοξο μα ωστόσο
αληθινό – στο τέρμα! Μα θα ρωτήσεις πως; Απ'

τις κερκίδες κάποιος φίλος στο στάδιο μπήκε να
τον εμπνέσει· «Εμπρός ω Χάρμο». Ιδού πως
ήρθε έβδομος· και αν είχε ακόμη πέντε φίλους,
στο λέω εγώ, ασφαλώς δωδέκατος θα ερχόταν.
(ΠΑ, XI, 82)

Και τέλος το παρακάτω ανώνυμο συμποτικό
επίγραμμα, περικλείει το νόημα της ζωής για τον
επιγραμματοποιό:

ΑΝΩΝΥΜΟ

Πίνε και διασκέδαζε. Κανείς δεν ξέρει πως
θα είναι το αύριο ή πως θα είναι το μέλλον.
Μην τρέχεις, μην κοπιάζεις. Όσο μπορείς να
είσαι γενναιόδωρος, να δίνεις, να τρως και να
σκέφτεσαι θνητά· το να ζεις απ' το να μην ζεις,
δεν απέχει καθόλου. Όλη η ζωή είναι τέτοια,
μόνο μια στιγμή· τα πάντα είναι δικά σου, αν
προλάβεις να τα απολαύσεις· αν όμως πεθάνεις,
είναι αλλού και εσύ δεν έχεις τίποτα.
(ΠΑ, XI, 56)

Από την ανακάλυψη του χειρογράφου της και
μετά, η Παλατινή Ανθολογία αποτέλεσε μία δι-
αρκή πηγή γνώσης και έμπνευσης, όχι μόνο για
τους απλούς αναγνώστες, αλλά και για πολύ
αξιόλογους ποιητές όπως ο Δ. Σολωμός, ο Γ.
Σεφέρης, ο T.S. Eliot, ο Κ.Π. Καβάφης και άλ-
λοι. Ο Διονύσιος Σολωμός, γράφει πλήθος από
επιγράμματα άλλοτε περιπαικτικά (με τη μορφή
ενός αινίγματος) – κατά τα πρότυπα του 14ου
βιβλίου της Ανθολογίας – και άλλοτε επιτύμβια,
με αποκορύφωμα το αριστούργημά του για την
καταστροφή των Φαρών:

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΦΑΡΩΝ

Η ΔΟΞΑ

Στων Φαρών την ολόμαυρη ράχη
περπατώντας η Δόξα μονάχη,
μελετά τα λαμπρά παλληκάρια,
και στην κόμη στεφάνι φορεί
γεναμένο από λίγα χορτάρια
που είχαν μείνει στην έρημη γη.
(1824)

Ο Γιώργος Σεφέρης, γράφει επιτύμβιο για το
θάνατο της γάτας του της Τούτης, αλλά και το
ποίημα «Επιτύμβιο», από τη συλλογή «Τετράδιο
Γυμνασμάτων»:

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ

Τα κάρβουνα μες την ομίχλη
ήτανε ρόδα ριζωμένα στην καρδιά σου

κι η στάχτη σκέπαζε το πρόσωπό σου
κάθε πρωί.

Μαδώντας ίσκιους από κυπαρίσσια
έφυγες τ' άλλο καλοκαίρι.

Εδώ, αξίζει να σημειώσουμε την αναλογία της ποιητικής εικόνας των πυρωμένων κάρβουνων του επιγράμματος του Ασκληπιάδη (που παραθέσαμε παραπάνω), με τους δύο πρώτους στίχους του Σεφέρη.

Αυτός όμως που έχει επηρεαστεί περισσότερο από την Παλατινή Ανθολογία, είναι ο μεγάλος Αλεξανδρινός ποιητής Κ.Π. Καβάφης. Ο Καβάφης έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τα επιτύμβια επιγράμματα της Παλατινής Ανθολογίας, όπως μαρτυρούν πλήθος ποιημάτων του: «Ιασή Τάφος», «Ιγνατίου Τάφος», «Λάνη Τάφος», «Επιτύμβιον Αντιόχου, βασιλέως Κομμαγηνής» κ.ά.

ΛΥΣΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΦΟΣ

Πλησιέστατα, δεξιά που μπαίνεις, στην
βιβλιοθήκη της Βηρυτού θάψαμε τον σοφό Λυσία,
γραμματικόν. Ο χώρος κάλλιστα προσήκει.
Τον θέσαμε κοντά σ' αυτά του που θυμάται
ίσως κ' εκεί – σχόλια, κείμενα, τεχνολογία,
γραφές, εις τέχνη ελληνισμών πολλή ερμηνεία.
Κ' επίσης έτσι από μας θα βλέπεται και θα
τιμάται ο τάφος του, όταν που περνούμε στα
βιβλία.

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΤΑΦΟΣ

Εδώ δεν είμαι ο Κλέων που ακούσθηκα
στην Αλεξάνδρεια (όπου δύσκολα ξιπάζονται)
για τα λαμπρά μου σπίτια, για τους κήπους,
για τ' άλογα και για τ' αμάξια μου,
για τα διαμαντικά και τα μετάξια που φορούσα.
Άπαγε' εδώ δεν είμαι ο Κλέων εκείνος'
τα είκοσι οκτώ του χρόνια να σβηστούν.
Είμι' ο Ιγνάτιος, αναγνώστης, που πολύ αργά
συνήλθα' αλλ' όμως κ' έτσι δέκα μήνες έζησα
ευτυχής μες στην γαλήνη και μες στην ασφάλεια
του Χριστού.

Θα τελειώσουμε αυτή την ενδεικτική αυτή παράθεση των ποιητών που έχουν επηρεαστεί από την Παλατινή Ανθολογία, με ένα ποίημα από τη συλλογή επιτύμβιων επιγραμμάτων του Νάσου Βαγενά, «Στέφανος» (Κέδρος, 2004), η οποία τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας το 2005:

Γ. ΜΠΛΕΤΣΟΣ

Αθηναίος περισσότερο παρά Θεσσαλονικεύς,
Ευρωπαίος παρά Έλληνας,
φιλότεχνος παρά καλλιτέχνης,
αιχμή του νεωτερισμού αλλά και – ενίοτε –
ραβδοςκόπος της παράδοσης,
συναιρώντας παρελθόντες και μέλλοντες -ισμούς
σε έναν και μοναδικό όρο: εαυτότητα,
ήταν, ο ίδιος, συγχρόνως ο ποιητής και το έργο
του: το ποίημα με σάρκα και οστά (έστω δίχως
λέξεις).

ΣΣ1: Ο Χρήστος Μανωλάκης εργάζεται, από το 2000, ως καθηγητής πληροφορικής στην Τεχνική Εκπαίδευση. Το 1998, ολοκλήρωσε τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές του σπουδές στο τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Κρήτης και το 2010, τις μεταπτυχιακές του σπουδές στη Δημιουργική Γραφή, στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (Φλώρινα). Από το Σεπτέμβριο του 2009, είναι υπεύθυνος της σχολικής βιβλιοθήκης του 1ου ΕΠΑ.Λ. Νάουσας.

ΣΣ2: Το παρόν άρθρο αποτελεί μέρος της μεταπτυχιακής εργασίας: Παραλλαγές πάνω σε επιτύμβια επιγράμματα της Παλατινής Ανθολογίας, που εκπονήθηκε στα πλαίσια των υποχρεώσεων του μεταπτυχιακού προγράμματος Δημιουργική Γραφή, του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Υποσημειώσεις

1. Φιλολογική Ομάδα Κάκτου (Φ. Ο. Κάκτου), Ανθολογία Ελληνική (ΑΕ), τόμος 5ος, Αθήνα 2003, 83-84
2. Κωστής Παλαμάς, Άπαντα, τόμος 6ος, Αθήνα, 1990, 472.
3. Μαιονίδης ονομαζόταν ο Όμηρος, είτε επειδή καταγόταν από τη Μαιονία της Μικράς Ασίας, είτε επειδή ήταν απόγονος κάποιου Μαιονίδη.
4. Φ. Ο. Κάκτου, ΑΕ, τόμος 6ος, Αθήνα 2004, 172-173.
5. Φ. Ο. Κάκτου, ΑΕ, τόμος 6ος, Αθήνα 2003, 12-13.
6. Βασ. Ι. Λαζανάς, Τα αρχαία ελληνικά ερωτικά επιγράμματα, Αθήνα, 1990.
7. Βασ. Ι. Λαζανάς, Τα αρχαία ελληνικά αναθηματικά και προτρεπτικά επιγράμματα, Αθήνα, 1992.
8. Λαζανάς, Βασ., Ι., Τα αρχαία ελληνικά συμποτικά και σκωπτικά επιγράμματα, Αθήνα, 1992.
9. Φ. Ο. Κάκτου, ΑΕ, τόμος 10ος, Αθήνα 2006, 184-185.

ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

Η Μακεδονία κατά την ύστερη Οθωμανική περίοδο. επιμέλεια Κώστας Λαπαβίτσας

του Αλέξανδρου Οικονόμου

Πριν από ένα περίπου χρόνο, και συγκεκριμένα στις 16 Απριλίου του 2010 η Πολιτιστική Εταιρεία «Αναστάσιος Μιχαήλ ο λόγιος» είχε διοργανώσει στην Εστία Μουσών μια πολύ ενδιαφέρουσα εκδήλωση με θέμα «Οικονομική κρίση και Ευρωζώνη», και ομιλητή τον συμπολίτη μας καθηγητή Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου κ. Κώστα Λαπαβίτσα.

Με αφορμή εκείνη τη συνάντησή μας δρομολογήθηκε και η υλοποίηση της ιδέας του Κώστα Λαπαβίτσα για την συγκέντρωση σ' ένα βιβλίο εργασιών διαφόρων επιστημόνων που ασχολούνται με τη μελέτη της οικονομικής ιστορίας ιδιαίτερα στην περιοχή της Μακεδονίας κατά την κρίσιμη περίοδο του τέλους του 19^{ου}-αρχές του 20^{ου} αι., όταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία διήνυε την τελευταία περίοδο της ζωής της. Όπως είναι γνωστό, η πόλη μας, η Νάουσα διαδραμάτισε, ένα πολύ σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο αυτή με την τεράστια ανάπτυξη της βιομηχανίας της.

Σήμερα έχουμε τη χαρά να παρουσιάσουμε τον καρπό αυτής της εκδοτικής προσπάθειας, ενισχύοντας έτσι την παρουσία της Νάουσας στη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία με το βιβλίο «Ισχνός καπιταλισμός, η Μακεδονία κατά την ύστερη οθωμανική κυριαρχία».

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στις περιοχές της Κεντρικής Μακεδονίας και ιδιαίτερα στο ανατολικό Βέρμιο δεν είναι τυχαία. Υπήρχε στο χώρο αυτό της Μακεδονίας μακρά παράδοση, τόσο στην υφαντική και κλωστική, όσο και σε άλλα είδη χειροτεχνίας. Ως τα τέλη του 18ου αι. υπάρχουν στην περιοχή αυτή πάνω από 10.000 αργαλειοί. Από νωρίς γίνεται εκμετάλλευση του άφθονου ενεργειακού δυναμικού των υδατοπτώσεων με την λειτουργία μικρών εργαστηρίων μεταξουργίας, υφαντουργίας και νημάτων, από την αρχή ακόμα του 19ου αι. Όπως επισημαίνει ο Γ.Ν. Κοφινάς, (1914), «...η αρχέγονος εκείνη βιομηχανία υπήρξε η αφετηρία προς ανάπτυξιν του βιομηχανικού πνεύματος παρά τω ακραιφνώς ελληνικώ στοιχείω της Ναούσης, εξ ου προέρχονται πολλοί των σημερινών βιομηχάνων της Θεσσαλονίκης, και εις την βαθμηδόν και κατ' ολίγον, υπό την επίδρασιν του βιομηχανικού πνεύματος αυτών ιδία, διαμόρφωσιν των σήμερον λειτουργουσών

εν Θεσσαλονίκη, Βερροία, Ναούση και Βοδενοίς βαμβακοκλωστηρίων, υφαντουργείων και άλλων τινών εργοστασίων.»

Από το 1874-75 που δημιουργείται το πρώτο μεγάλο βαμβακοκλωστήριο Λόγγου-Κύρτση & Τουρπάλη στη Νάουσα, μια σειρά μεγάλων βιομηχανικών μονάδων εμφανίζεται και στις γειτονικές πόλεις, Έδεσσα και Βέροια. Οι

κεφαλαιούχοι, Ναουσαίοι της διασποράς οι περισσότεροι, που είχαν εμπορικούς οίκους στο εξωτερικό, αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν αυτές τις επενδύσεις ώστε να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες μεγάλου κέρδους λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής, και της γενικότερης διεθνούς ευνοϊκής συγκυρίας. Χρησιμοποιώντας λοιπόν τελειοποιημένα ευρωπαϊκά μηχανήματα, σχετικά φθηνή και καλή πρώτη ύλη παρήγαγαν προϊόντα συναγωνίσιμα με τα αγγλικά. Γίνονται με τον τρόπο αυτό οι κύριοι προμηθευτές της κεντρικής Βαλκανικής, Αλβανίας, Ηπείρου, Βοσνίας, Κροατίας, όπου οι σχέσεις παραγωγής εξακολουθούν να βρίσκονται σε παραδοσιακό οικογενειακό πλαίσιο και υπάρχει έτσι ζήτηση νημάτων ως πρώτης ύλης για χειροτεχνική παραγωγή.

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα είναι μια ιστορία που δεν έχει μελετηθεί στην έκταση που χρειάζεται για να κατανοηθεί πλήρως το φαινόμενο. Και όσον αφορά μεν στην Ελλάδα που προέκυψε μετά την Επανάσταση του 1821 και το συγκροτημένο Ελληνικό Κράτος, έχουν

εκπονηθεί και δημοσιευτεί αρκετές σημαντικές μελέτες, που διεξοδικά προσεγγίζουν το θέμα της εκβιομηχάνισης της Ελλάδας τον 19ο αι., ελάχιστες όμως αντίστοιχες μελέτες για την βιομηχανία που αναπτύχθηκε στις ελληνικές περιοχές που βρίσκονταν ακόμη στη Οθωμανική επικράτεια έχουν δει το φως της δημοσιότητας. Και αν η γενική διεθνής συγκυρία είναι κοινή και για τις δύο περιπτώσεις, οι επί μέρους συνθήκες είναι τελείως διαφορετικές και απαιτούν ειδικότερες μελέτες, τοπικού χαρακτήρα, για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στους συγκεκριμένους χώρους και χρόνο που αυτή αναπτύχθηκε, τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, επισημαίνοντας τις ομοιότητες και διαφοροποιήσεις κάθε περίπτωσης, ώστε στο τέλος να δημιουργηθεί υλικό βάσης για εξαγωγή γενικότερων συμπερασμάτων.

Μελετώντας τους τόπους δουλειάς, τα κτίρια, τις μηχανές, φτάνει κανείς στους ανθρώπους και τις νέες κοινωνικές τους σχέσεις και τάξεις, σε μια εποχή που η βιομηχανία αναλαμβάνει καθοριστικό ρόλο στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Η ελληνική κοινωνία, έχει πολλές ιδιαιτερότητες σχετικά με τους στόχους, τις μεθόδους, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, για τα όσα κατόρθωσε ή δεν κατόρθωσε να κάνει για να πλησιάσει το βιομηχανικό όραμα της Ευρώπης. Ιδιαιτερότητες, που θα πρέπει να ερευνηθούν σε βάθος και από πολλές μεριές.

Παρ' ότι η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα, τόσο στον 19ο αιώνα, όσο και στον 20ό, δεν μπόρεσε να επιβάλει τη δική της φυσιολογία στην οικονομία της χώρας, όπως συνέβη για παράδειγμα στην Δυτική Ευρώπη, μπόρεσε όμως να σημαδέψει πολλές όψεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και κυρίως κατάφερε να προσδιορίσει την φυσιολογία κάποιων πόλεων, πέτυχε δηλαδή να τις αποσπάσει από τον αργόσυρτο αγροτικό ρυθμό της Οθωμανικής παράδοσης και να τις κάνει σημεία αναφοράς μιας νέας εθνικής ταυτότητας, αυτής που λίγο πολύ αυτονόητα φέρουμε σήμερα οι Έλληνες.

Οι τρεις πόλεις του Ανατολικού Βερμίου, η **Νάουσα**, η **Βέροια** και η **Έδεσσα**, όπως επίσης η **Θεσσαλονίκη**, η **Καβάλα**, το **Σουφλί**, η **Καστοριά**, η **Κοζάνη** κλπ είναι μερικές από τις ενδεικτικές περιπτώσεις που αποτελούν

τα κομμάτια του παζλ της ανάπτυξης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στη Μακεδονία, όπως είναι **ο Πειραιάς, η Ερμούπολη, η Πάτρα, το Λαύριο** κλπ τα αντίστοιχα κομμάτια για την Παλιά Ελλάδα. Όλες οι ελληνικές πόλεις πήραν μια επαφή και μια γεύση της βιομηχανικής ανάπτυξης. Κάποιες όμως βρέθηκαν πιο στενά δεμένες με τη βιομηχανική δράση, κάτι που αποτυπώθηκε όχι μόνο στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομική τους φυσιογνωμία, αλλά και πάνω στην ψυχολογία και την συνείδηση των κατοίκων τους. Από την άποψη αυτή, οι πόλεις που προαναφέρθηκαν είναι μερικά παραδείγματα, η ίδια η ύπαρξη των οποίων, με τη σημερινή τους μορφή, η δράση και η ζωή των κατοίκων τους δεν μπορεί να κατανοηθεί έξω από το βιομηχανικό σύστημα εργασίας.

Απαιτείται λοιπόν η διενέργεια ειδικών ερευνών γύρω από το θέμα της εισαγωγής και στη συνέχεια ανάπτυξης της σύγχρονης βιομηχανίας στις περιοχές αυτές. Ερευνών που θα προσεγγίζουν την κάθε περίπτωση ξεχωριστά και θα αναλύουν τις τοπικές φυσικές και άλλες ιδιαιτερότητες κάθε χώρου, τους ίδιους τους ανθρώπους που δημιούργησαν αυτό το μικρό «θαύμα», εργοδότες και εργαζόμενους. Έτσι, σε δεύτερο επίπεδο, από τις συγκρίσεις των επί μέρους περιπτώσεων, θα μπορούν να

εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα, και να καταγραφούν οι αφορμές της βιομηχανικής ανάπτυξης (ή μήπως υπανάπτυξης;) στον ελλαδικό χώρο και να μελετηθούν οι αιτίες της σημερινής έντονης αποβιομηχάνισης του χώρου. Και όλα αυτά, όχι μόνο μέσα από το πρίσμα της αντίληψης για την βιομηχανική ανάπτυξη ως οικονομικό φαινόμενο, αλλά και ως διαδικασία που άπτεται ισότιμα του χώρου της οικονομίας, της πολιτικής, της κοινωνίας και της ιδεολογίας.

Μια μικρή συνεισφορά προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί και η έκδοση που με υπερηφάνεια παρουσιάζουμε σήμερα με τον γενικό τίτλο **«ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ, η Μακεδονία κατά την ύστερη οθωμανική κυριαρχία»**, που επιμελήθηκε ο συμπολίτης μας καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και αγαπητός φίλος Κώστας Λαπαβίτσας. Η έκδοση χρηματοδοτήθηκε εξ ολοκλήρου από την Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ ο λόγιος» με την ηθική μόνο υποστήριξη του Δήμου Νάουσας.

Ο εμπνευστής και ακούραστος εργάτης για την υλοποίησή της ιδέας αυτής της έκδοσης, ο Κώστας Λαπαβίτσας είναι καθηγητής οικονομικών στη Σχολή Ανατολικών και Αφρικανικών Μελετών (SOAS) στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου. Ειδικεύεται σε χρηματοπιστωτικά θέματα και

στην Ιαπωνική οικονομία. Έχει δημοσιεύσει πλήθος επιστημονικών άρθρων στα αγγλικά, ιαπωνικά, ελληνικά και άλλες γλώσσες. Δίδαξε σε πανεπιστήμια της Ιαπωνίας, της Τουρκίας και αλλού, ενώ αρθρογραφεί στον ελληνικό Τύπο. Το βιβλίο του **«2010 Κρίση Ευρωζώνης, Φτώχεια του Δυνατού, πτώχευση του Αδυνάτου»** κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Νόβολι, έργο των οποίων αποτελεί και το βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα.

Το βιβλίο που παρουσιάζεται σήμερα αποτελεί συλλογή επιστημονικών μελετών που αφορούν στην ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Επίκεντρο του ενδιαφέροντος είναι η περιοχή της Μακεδονίας και κυρίως η πόλη της Νάουσας που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην καπιταλιστική ανάπτυξη. Ο βιομηχανικός καπιταλισμός δεν εμφανίστηκε αρχικά, ούτε κατ' εξοχήν, εκεί που θα περίμενε κανείς, δηλαδή στη Θεσσαλονίκη. Απεναντίας, η μακεδονική επαρχία και συγκεκριμένα η περιοχή του Βερμίου, αποτέλεσε την πλέον δυναμική εστία βιομηχανικής ανάπτυξης κατά την ύστερη Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται τέσσερις σημαντικές μελέτες:

-Βιομηχανική ανάπτυξη και κοινωνικός μετασχηματισμός στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (Κώστας Λαπαβίτσας, Σχολή Ανατολικών και Αφρικανικών Μελετών (SOAS) Πανεπιστημίου Λονδίνου)

-Η ύπαιθρος της Μακεδονίας από την οθωμανική στην ελληνική εξουσία (1900-1920). (Σωκράτης Πετμεζάς, Πανεπιστήμιο Κρήτης)

-Οθωμανική βιοτεχνία 1812-1914 (Ντόναλντ Κουάτερτ, Πανεπιστήμιο της Πολιτείας της Ν. Υόρκης στο Μπίγκχαμπτον)

-Οθωμανική αποβιομηχάνιση, 1800-1913: Μια αποτίμηση της έκτασης, των επιπτώσεων και των αντιδράσεων (Σεβκέτ Παμούκ, Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Λονδίνου & Τζέφρεϋ Γουίλιαμσον, Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και Πανεπιστήμιο Ουισκόνσιν)

Οι μελέτες αυτές αντιπροσωπεύουν σύγχρονες τάσεις στην οικονομική ιστοριογραφία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και συμβάλουν στον

εμπλουτισμό της οικονομικής ιστοριογραφίας της Ελλάδας, ενισχύουν δε τη θέση της Νάουσας στη διεθνή βιβλιογραφία.

Ο κ. Λαπαβίτσας με την ευκαιρία παρουσίασης του βιβλίου αναφέρθηκε στη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας μας σήμερα. Είπε ότι η εφαρμογή του Μνημονίου είναι αδιέξοδη και το μόνο που θα πετύχει είναι το βάθεμα της ύφεσης, την αύξηση της ανεργίας, τη διόγκωση του χρέους και την αδυναμία ανάπτυξης. Θεώρησε αναπόφευκτη την αθέτηση πληρωμών μιας και η χώρα μας θα πρέπει το 2012 να δανειστεί 35 δις. Είπε ότι το χρέος είναι δυσβάσταχτο και ότι θα πρέπει να «κουρευτεί» κατά 150 δις ώστε να είναι βιώσιμο. Γι αυτό πρότεινε αναδιάρθρωση του χρέους τουλάχιστον κατά 30%. Όπως είπε, υπάρχουν δυο μορφές αναδιάρθρωσης, η «φίλική» με τη σύμφωνη γνώμη και των δυο μερών και η μονομερής με πρωτοβουλία του δανειζόμενου. «Θέλει σκέψη πολύ για το ποια μορφή αναδιάρθρωσης θα πρέπει να ακολουθηθεί», είπε ο κ. Λαπαβίτσας. «Απαιτείται πολύ συζήτηση και λαϊκή συμμετοχή», πρόσθεσε και εξέφρασε την απορία του γιατί στην Ελλάδα δεν γίνεται συζήτηση πάνω στο θέμα της αντιμετώπισης του χρέους. Ανέφερε ότι δημιουργείται επιτροπή λογιστικού ελέγχου του χρέους για να εξεταστεί ποιο τμήμα του είναι «παράνομο» και «απεχθές». «Το κάνει η Ιρλανδία και θα το κάνει και η Πορτογαλία», είπε ο κ. Λαπαβίτσας. Για τον ίδιο η μόνη λύση είναι η επιβολή δραστικού «κουρέματος», η έξοδος από το ευρώ (Η Ελλάδα δεν μπορεί να αντεπεξέλθει μέσα στο ευρώ, όπως είπε), η ανατροπή των κοινωνικών ισορροπιών υπέρ των εργαζομένων, η τόνωση του παραγωγικού ιστού με υποτίμηση της δραχμής, ο δημόσιος έλεγχος των τραπεζών («σήμερα είναι ζωντανό νεκρό οργανισμό», είπε), ο περιορισμός της κίνησης των κεφαλαίων και η εφαρμογή συγκεκριμένης βιομηχανικής πολιτικής. Παραδέχθηκε ότι θα υπάρξει κόστος από μια τέτοια κίνηση (αποκοπή από τις αγορές, τραπεζική αστάθεια, πληθωρισμός, τριβές με την Ε.Ε.), τόνισε όμως ότι «παραμένει η μόνη αισιόδοξη προοπτική για να βάλει την ελληνική κοινωνία σε νέο δρόμο».

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ο φίλος του περιοδικού μας κ. Αριστείδης Μπιλιούρης είχε την καλοσύνη να μας στείλει την παρακάτω επιστολή, με την οποία εκφράζει μια πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση σχετικά με την προετοιμασία ενός ειδικού αφιερώματος του περιοδικού μας στην επέτειο των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Νάουσας το 1912. Την παραθέτουμε αυτούσια, ευχαριστώντας για τα καλά λόγια, και καλούμε όσους από τους φίλους μας διαθέτουν κάποιο σχετικό ντοκουμέντο να συνδράμουν την προσπάθεια συγκέντρωσης αυτών των στοιχείων (φωτογραφίες, επιστολές, δελτάρια, κείμενα, ή ακόμα διηγήσεις παλαιότερων που έζησαν τα γεγονότα), ώστε να προετοιμάσουμε ένα όσο το δυνατόν πληρέστερο αφιέρωμα για την σημαντική αυτή επέτειο. Τηλέφωνο επικοινωνίας 2332029380 ή 6974099140 (Αλεξ. Οικονόμου).

Η επιστολή του κ. Μπιλιούρη

Καλημέρα Αλέξανδρε.

Θέλω, κατ' αρχήν, να συγχαρώ εσένα και όλη την ομάδα που φροντίζετε την έκδοση του περιοδικού "Νιάουστα". Είναι εμφανής η βελτίωσή του από τεύχος σε τεύχος, τόσο από άποψη περιεχομένου όσο και αισθητικά.

Πιστεύω ότι για το φθινόπωρο του 2012 θα ετοιμάσετε κάτι ειδικό, γιορτάζοντας τα 100 χρόνια της Απελευθέρωσης. Μια ιδέα για την συλλογή πρωτογενούς υλικού είναι να ζητήσετε από τους ναουσαίους να φέρουν στην Πολιτιστική Εταιρεία ότι γραπτά και αδημοσίευτα στοιχεία διαθέτουν που να αναφέρονται στην συγκεκριμένη περίοδο. Προσωπικά έχω στο αρχείο μου μια επιστολή που ταχυδρομήθηκε στις 26/11/1912 (παλ. ημερ.) από την μόλις απελευθερωθείσα Νάουσα στον Πειραιά. Την επιστολή έστειλε ο προπάππος μου Αναστάσιος Βογιατζής στην κόρη του και γιαγιά μου Χρυσούλα Οικονόμου που ήταν παντρεμένη με τον επίσης ναουσαίο Αριστείδη Οικονόμου (πρώτος εξάδελφος του παππού σου Αλέξανδρου) και ζούσαν στον Πειραιά. Σχεδόν ολόκληρη η επιστολή, πέραν των συνηθισμένων που θα έγραφε ένας πατέρας στην ξενιτεμένη κόρη του, είναι αφιερωμένη σε πανηγυρικές περιγραφές του πρόσφατου γεγονότος της Απελευθέρωσης και δίνει μια απλοϊκή αλλά ζωντανή εικόνα του κλίματος που επικράτησε στην πόλη. Πιστεύω ότι παρόμοια, ή και πολύ πιο σημαντικά κείμενα, μπορούν να βρεθούν στην κατοχή συμπατριωτών μας.

Με εκτίμηση.
Αριστείδης Μπιλιούρης

Επειδή καποιοι φίλοι ρωτούν...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ο λόγιος

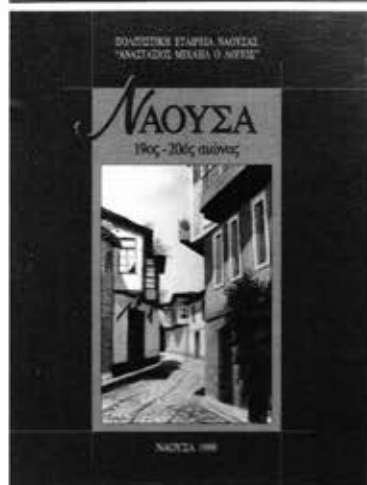
Ο Αναστάσιος, γιος του Μιχαήλ, ο επονομαζόμενος και Λόγιος, γεννήθηκε στη Νάουσα της Μακεδονίας στα τέλη του 17ου αι. Στη γενέθλια πόλη έλαβε τα εγκύκλια μαθήματα και στη συνέχεια μετέβη στη Γερμανία για ανώτερες σπουδές. Περίοδευσε σε διάφορα μέρη της Ευρώπης και περιέλαβε τις εντυπώσεις του στο βιβλίο του «Περιηγητικόν Πυκτάκιον» που εκδόθηκε στο Άμστερνταμ το 1706. Υπήρξε βαθύς γνώστης της Ελληνικής και της Εβραϊκής γλώσσας και φημισμένος ρήτορας. Η Ακαδημία του Βερολίνου εκτιμώντας την έξοχη παιδεία του και το ποικίλο συγγραφικό του έργο τον αναγόρευσε μέλος της.

*...βιβλία που δεν πρέπει να λείπουν από
την βιβλιοθήκη σας*

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
ΤΗΣ ΤΟ 1822
(ΚΑΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ Δ. ΠΛΑΤΑΡΙΔΟΥ)

Σελ. 270, τιμή 20€

ΝΑΟΥΣΑ, 19ος-20ος αι.

Συλλογικό έργο που παρουσιάζει πτυχές της ιστορίας της
πόλης μετά την καταστροφή της το 1822 και μέχρι τον Β'
Παγκόσμιο πόλεμο

Σελ. 414, τιμή 25 € (χαρτόδ.) & 30 € (πανόδ.)

ΚΩΣΤΑ ΛΑΠΑΒΙΤΣΑ (ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ)
ΙΣΧΝΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ
Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΣΤΕΡΗ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Το βιβλίο αποτελεί συλλογή επιστημονικών μελετών που αφορούν
στην ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
Επίκεντρο του ενδιαφέροντος είναι η περιοχή της Μακεδονίας και
κυρίως η πόλη της Νάουσας που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην καπι-
ταλιστική ανάπτυξη.

Σελ. 260, τιμή 20 €

ΔΙΑΘΕΣΗ: Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας Δημοτική βιβλιοθήκη τηλ. 23320 24102
Αλέξανδρος Οικονόμου τηλ. 23320 29380
Αποστέλλονται και με αντικαταβολή

